

Een blik op de ervaringen van professionals: het werken met de vernieuwde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

(Movisie, 2016)

Een narratief onderzoek naar
de ervaringen van
professionals binnen WIJ-
Groningen en Molendrift

Amber Füglistahler
Eline Hoekstra

Een blik op de ervaringen van professionals: het werken met de vernieuwde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Een narratief onderzoek naar de ervaringen van professionals
binnen WIJ-Groningen en Molendrift

Auteurs:	Amber Füglistahler en Eline Hoekstra
Studentennummers:	353725 en 356722
Onderwijsinstelling:	Hanzehogeschool Groningen
Opleiding:	Toegepaste Psychologie
Opdrachtgever:	Jacoline van der Slot, Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling
Afstudeerbegeleider:	Dorien Petri
Soort rapport:	Scriptie
Datum:	04-01-2021
Plaats:	Groningen

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het onderzoeksrapport: 'Een blik op de ervaringen van professionals: het werken met de vernieuwde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.' Het onderzoek is uitgevoerd door Amber Füglistahler en Eline Hoekstra, afstudeerstudenten van de opleiding Toegepaste Psychologie aan de Hanzehogeschool Groningen. De opdrachtgever van het onderzoek is Jacoline van der Slot, namens het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling. In april 2020 is het onderzoeksrapport 'Evaluatie Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' gepubliceerd. Naar aanleiding van deze onderzoeksbevindingen, hebben wij onderzoek verricht naar de ervaringen van professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, met betrekking tot de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Ten eerste willen wij Dorien Petri hartelijk bedanken. Zij heeft ons ontzettend geholpen in ons denkproces, door ons te voorzien van inspiratie, advies en feedback. Ten tweede willen wij de opdrachtgever, Jacoline van der Slot, hartelijk bedanken voor het werven van meerdere respondenten en mee te denken over de vormgeving van het onderzoek. Tot slot willen wij de respondenten van het onderzoek vriendelijk bedanken voor hun deelname aan het onderzoek.

Wij wensen u veel leesplezier toe.

Amber Füglistahler en Eline Hoekstra
Groningen, 4 januari 2020.

Samenvatting

Kindermishandeling en huiselijk geweld vormen een groot maatschappelijk probleem (Rijksoverheid, 2018). Om professionals ondersteuning te bieden bij het signaleren en aanpakken van het probleem, is in 2013 de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ingevoerd (Bonnet, 2019). De meldcode is op 1 januari 2019 vernieuwd (Janssen, Wentzel & Schakenraad, 2019). Van januari 2019 tot en met november 2019 is onderzocht of de vernieuwde meldcode bijdraagt aan de doelstelling van de wet (Beukers et al., 2020). Dit onderzoek heeft de interesse gewekt van de opdrachtgever, Jacoline van der Slot, onderzoeker van het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling. Zij wenst inzichtelijk te krijgen wat volgens professionals van WIJ-Groningen en Molendrift de werkzame- en niet-werkzame factoren zijn, betreft het werken met de vernieuwde meldcode. Dit is namelijk nog niet eerder onderzocht. Dit onderzoek is uitgevoerd om deze factoren in kaart te brengen en aanbevelingen te formuleren, om de werkzame factoren te stimuleren en niet-werkzame factoren aan te pakken.

De onderzoeksvraag luidt: 'Welke werkzame- en niet-werkzame factoren ondervinden professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?' Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn er diepte-interviews (storytelling) afgenomen bij elf respondenten vanuit WIJ-Groningen en Molendrift. Middels storytelling werden positieve en negatieve ervaringen van de respondenten verzameld, met betrekking tot het werken met de vernieuwde meldcode. Deze ervaringen zijn vertaald naar werkzame- en niet-werkzame factoren.

Uit dit onderzoek is gebleken dat de respondenten verschillende werkzame en niet-werkzame factoren ervaren. Voorbeelden van werkzame factoren zijn: 'het stappenplan van de meldcode', 'ordenen van feiten met een collega', 'het gezag wat Veilig Thuis uitstraalt' en 'transparant communiceren met cliënten en betrokkenen'. Voorbeelden van niet-werkzame factoren zijn: 'Onenigheid tussen collega's', 'het stigma van Veilig Thuis' en 'digitale communicatie met cliënten en betrokkenen'. De wervingsmethode van respondenten binnen dit onderzoek wordt onder andere als verbeterpunt beschouwd in de discussie. De aanbevelingen die naar aanleiding van dit onderzoek zijn vormgegeven, richten zich onder andere op vervolgonderzoek naar de oorzaken van de ervaren niet-werkzame factoren binnen de samenwerking met Veilig Thuis.

Abstract

Child abuse and domestic violence are major social problems (Rijksoverheid, 2018). The Model Reporting Code Domestic Violence and Child Abuse was introduced in 2013, to offer professionals support in identifying and tackling the existing problem (Bonnet, 2019). This code was renewed on January first, 2019 (Janssen, Wentzel & Schakenraad, 2019). From January 2019 until November 2019, Beukers et al. investigated whether this renewed code contributes to the law's purpose (2020). This research has raised the client's interest; Jacqueline van der Slot, investigator of the Lectorate Integrated Approach to Child Abuse. She wishes to gain insight into the effective- and ineffective factors to professionals from WIJ-Groningen and Molendrift, regarding working with the renewed code. This has not been investigated before. This research was carried out to map these factors and formulate recommendations, to stimulate the effective elements and address the ineffective factors.

The research question is: 'Which effective- and ineffective factors do professionals from WIJ-Groningen and Molendrift experience, related to working with the new Model Reporting Code Domestic Violence and Child Abuse?' Depth-interviews (storytelling) were conducted with eleven respondents from WIJ-Groningen and Molendrift to answer this research question. Through storytelling, positive and negative experiences were collected, related to working with the renewed code. These experiences were translated into effective- and ineffective factors.

The results of this study show that the respondents experience different effective- and ineffective factors. Examples of effective factors are: 'the plan of action of the reporting code, 'arranging facts with a colleague', 'the authority that Veilig Thuis radiates' and 'transparent communication with clients and those involved'. Examples of ineffective factors are: 'disagreement between colleagues', 'the negative associations with Veilig Thuis' and 'digital communication with clients and those involved'. How survey respondents were recruited is, among other things, considered as a point for improvement in the discussion. The recommendations formulated as a result of this study will focus on follow up research into the causes of the experienced ineffective factors within the collaboration with Veilig Thuis.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.2 De opdrachtgever	8
1.3 Kindermishandeling en huiselijk geweld.....	8
1.4 De vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	9
1.5 Deskundigheidsbevordering	11
1.6 Belemmerende en steunende factoren voor professionals.....	12
1.7 Eerder onderzoek naar ervaringen met betrekking tot de vernieuwde meldcode	13
1.8 De onderzoeksvragen en het doel van het onderzoek	15
1.9 Vooruitblik	15
Hoofdstuk 2: Methode	16
2.1 Design	16
2.2 Procedure	16
2.3 Meetinstrument	17
2.4 Respondenten	18
2.5 Analyse	19
2.6 Ethische verantwoording	20
Hoofdstuk 3: Resultaten	21
3.1 De vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling	21
3.2 Het in kaart brengen van signalen.....	23
3.3 Het overleg met een (deskundige) collega.....	24
3.4 (Overleg met) Veilig Thuis	26
3.5 Het gesprek met betrokkenen	28
3.6 Het afwegen van geweld	29
3.7 Het maken van een beslissing.....	31
3.8 Deskundigheidsbevordering	33
3.9 Bijvangst	36
Hoofdstuk 4: Conclusie, discussie en aanbevelingen.....	37
4.1 Conclusie	37
4.2 Discussie.....	39
4.3 Aanbevelingen	40
Literatuurlijst	43
Bijlage 1: Het interviewschema	47
Bijlage 2: De informatiebrief	56
Bijlage 3: Het toestemmingsformulier	57

Bijlage 4: Ingevuld formulier 'Zorgvuldig omgaan met proefpersonen, testkandidaten en respondenten'	58
Bijlage 5: Het codeboek	63

Hoofdstuk 1: Inleiding

‘Natuurlijk moeten we kindermishandeling proberen op te lossen, wat heel ingewikkeld is. Maar ondertussen zijn dat kinderen die geholpen willen worden. En een kind helpen is iets anders dan een probleem oplossen.’

(Week tegen kindermishandeling, 2020).

1.1 Aanleiding

Kindermishandeling en huiselijk geweld zijn waarschijnlijk net zo oud als de oudheid en hebben in de loop van de geschiedenis verschillende vormen aangenomen (Janssen, Wentzel, & Schakenraad, 2019). In 1960 werd kindermishandeling ‘ontdekt’ en verschenen de eerste cijfers over de uitvoerigheid van kindermishandeling (Kempe, 1962). Door de jaren heen werden verschillende organisaties opgericht, die het doel hadden om kindermishandeling en huiselijk geweld in kaart te brengen en te verminderen. In 2013 werd de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ingevoerd. Deze is in 2019 vernieuwd. Aangezien het belangrijk is om de werking te blijven evalueren, richt dit onderzoek zich op de ervaringen van professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met deze vernieuwde meldcode. Zoals in de inleidende quote wordt benoemd, wordt het nog moeilijk ervaren om de balans te vinden tussen een probleem oplossen en kinderen helpen (Week tegen kindermishandeling, 2020).

1.2 De opdrachtgever

De opdrachtgever van dit onderzoek is Jacoline van der Slot, onderzoeker van het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling. Het Lectoraat zet zich in voor een geweldloze opvoeding van kinderen. Daarnaast richt het zich op het voorkomen van kindermishandeling, het eerder bespreekbaar maken van signalen en het zo spoedig mogelijk beëindigen van kindermishandeling. Het Lectoraat pakt dit door middel van vier speerpunten aan. De eerste twee zijn inhoudelijk, namelijk ‘de basis versterken’ en ‘ouders onder druk ondersteunen’. Daarnaast richt het lectoraat zich op twee speerpunten die betrekking hebben op professionele vaardigheden, namelijk ‘in gesprek gaan over (vermoedens van) kindermishandeling’ en ‘integraal samenwerken’. Dit wordt in de praktijk gebracht door het inzetten van interventies en door een goede ketensamenwerking te vormen. Tot slot voert het Lectoraat praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek uit, wat een bijdrage levert aan een bruikbare, innovatieve en effectieve aanpak van kindermishandeling (Ketner, 2019). Dit onderzoek is hier een voorbeeld van.

1.3 Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling en huiselijk geweld vormen een groot maatschappelijk probleem (Rijksoverheid, 2018). Uit de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling is gebleken dat er in 2017 90.000 tot 127.000 kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar aan kindermishandeling zijn blootgesteld. In 48 procent van de gevallen was er ook sprake van huiselijk geweld (Nederlands Jeugdinstituut, 2019). Jaarlijks worden in Nederland ongeveer één miljoen mensen slachtoffer van huiselijk geweld. In 200.000 tot 230.000 van de gevallen is er sprake van ernstig of herhaaldelijk geweld (Veilig Thuis, z.d.).

Kindermishandeling is iedere vorm van een gewelddadige of bedreigende interactie voor een minderjarige, op lichamelijk-, seksueel- en/of psychisch niveau. De interactie wordt passief of actief opgedrongen, door een persoon waarvan de minderjarige afhankelijk is.

Kindermishandeling kent verschillende vormen, namelijk: seksueel misbruik, fysieke mishandeling, psychische mishandeling, fysieke verwaarlozing, psychische verwaarlozing en getuige zijn van huiselijk geweld (Bonnet, 2019). Psychische en fysieke mishandeling zijn de vormen van kindermishandeling die het meest voorkomen. Psychische mishandeling komt in 36 procent van de gevallen voor en fysieke mishandeling in 24 procent van de gevallen (Nederlands Jeugdinstituut, 2018). Omstanders kunnen kindermishandeling herkennen aan het uiterlijk van het kind, hoe het kind omgaat met anderen, de situaties waarin het kind zich bevindt en hoe het kind zich gedraagt. Zo kan het kind er moe uitzien, niet aangeraakt willen worden, vaak te laat zijn op school en vlug afgeleid zijn (Rijksoverheid, z.d.).

Kindermishandeling heeft acute- en lange termijn gevolgen, die moeilijk of niet omkeerbaar zijn. De gevolgen hebben betrekking op de psychische en lichamelijke gezondheid. Zo ervaren slachtoffers de levenskwaliteit negatiever dan andere kinderen die niet in aanraking zijn gekomen met kindermishandeling, hebben ze een grotere kans op een onveilige hechting, is het risico op gedragsproblemen verhoogd en voltooien ze vaker een lagere opleiding dan ze hadden aangekund (Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming, 2020).

Huiselijk geweld wordt gedefinieerd als geweld dat door een persoon uit de familiekring of huiselijke kring wordt gepleegd. Onder huiselijk geweld vallen: seksuele geweldpleging, fysieke geweldpleging, bedreiging en belaging. Bij huiselijk geweld is er altijd sprake van een machtsverschil tussen het slachtoffer en de dader. Het gaat vaak samen met andere problemen binnen de huiselijke kring, zoals werkloosheid, verslavingsproblematiek en echtelijke spanningen (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, z.d.). Een omstander zou een slachtoffer van huiselijk geweld kunnen herkennen aan lichamelijke verwondingen, teruggetrokken gedrag, een hoge mate van stress en angst tegenover de pleger (Slachtofferhulp Nederland, z.d.). De gevolgen van huiselijk geweld zijn te herkennen op psychisch-, lichamelijk, psychosociaal- en maatschappelijk niveau. Zo hebben slachtoffers vaak een laag zelfbeeld, psychiatrische problematiek, lichamelijke verwondingen en een hoger ziekteverzuim. Een voorbeeld van de maatschappelijke gevolgen van huiselijk geweld, zijn de financiële kosten die ermee gepaard gaan (Lakerveld & Mans, 2015). De financiële kosten variëren per slachtoffer van 869 euro tot 2893 euro per jaar (Bonnet, 2019).

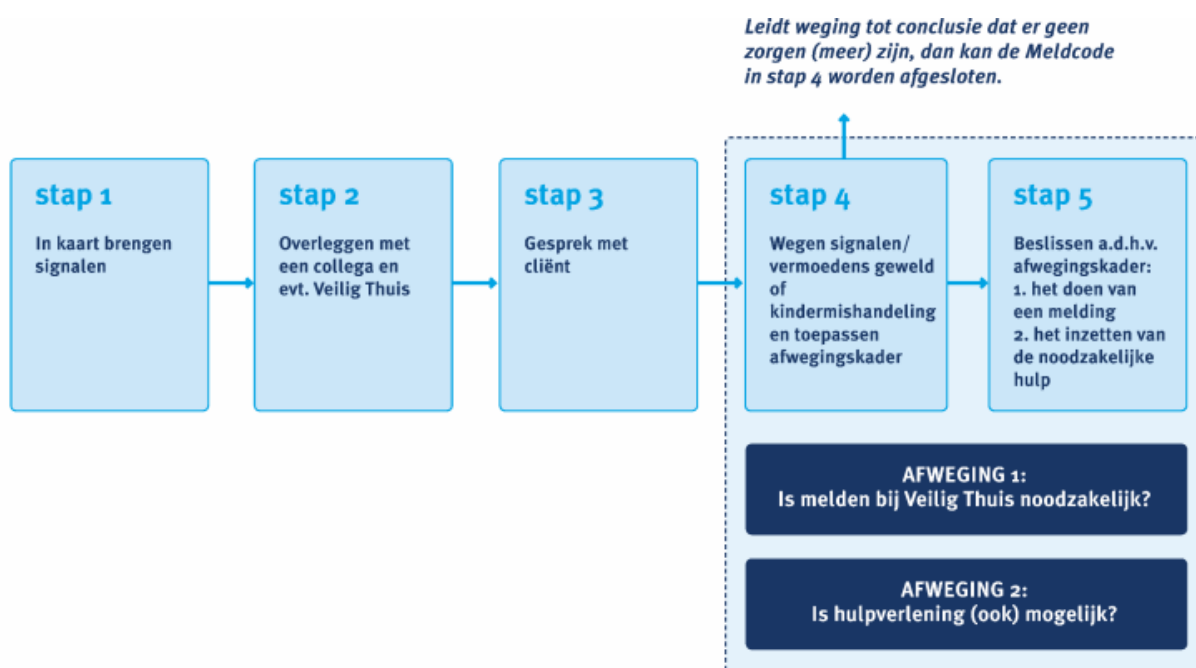
WIJ-Groningen en Molendrift leveren een bijdrage aan het signaleren en aanpakken van kindermishandeling en huiselijk geweld. Sociale wijkteams, zoals WIJ-Groningen, kunnen signalen in een vroeg stadium opsporen omdat zij aanwezig zijn in de wijk en gesprekken voeren met cliënten. Ze hebben een essentiële rol om kindermishandeling en huiselijk geweld aan te pakken (van Leeuwen, 2014). Molendrift onderzoekt de mogelijke oorzaken van problemen en zet zich in om deze te behandelen (Molendrift, z.d.).

1.4 De vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Professionals die te maken krijgen met kindermishandeling en/of huiselijk geweld zijn verplicht om hiernaar te handelen, zo ook binnen WIJ-Groningen en Molendrift. Hiervoor is de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling in 2013 ingevoerd, met het doel om professionals ondersteuning te bieden bij het aanpakken en signaleren van

kindermishandeling en huiselijk geweld. De wet bestaat uit een vijfdelig stappenplan, dat aanduidt hoe professionals dienen te handelen bij vermoedens van kindermishandeling en/of huiselijk geweld (Janssen et al., 2019). De stappen worden in vaste volgorde beschreven, maar in de praktijk mag hiervan worden afgeweken. Het uiteindelijke doel is dat de professional alle stappen doorloopt, voordat er een beslissing wordt gemaakt (Bonnet, 2019). De meldcode wordt gebruikt binnen het onderwijs, de gezondheidszorg, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, sportorganisaties, jeugdhulp en justitie. Deze sectoren zijn verplicht om de meldcode te gebruiken en om werknemers te bevorderen in hun deskundigheid, betreft het werken met de meldcode. Hetzelfde geldt voor zelfstandig werkenden (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

De meldcode is op 1 januari 2019 vernieuwd, omdat een aanzienlijk aantal gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling niet bij Veilig Thuis werd gemeld (Bonnet, 2019). Huiselijk geweld en kindermishandeling zouden door de vernieuwing sneller gesignaleerd kunnen worden en de kwaliteit van slachtofferondersteuning zou verbeteren (Janssen et al., 2019). Daarnaast zou een gemelde situatie voor een langere periode gevolgd kunnen worden, waardoor er op een juist moment hulp kan worden ingeschakeld (Bonnet, 2019). De vernieuwde meldcode bestaat nog steeds uit een vijfdelig stappenplan. Stap vier en vijf van de meldcode zijn echter aangepast. Figuur 1.1 geeft een visuele weergave van het stappenplan van de vernieuwde meldcode.

Figuur 1.1 Het stappenplan van de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling (Veilig Thuis Noordoost Gelderland, 2019).

Stap één bestaat uit het in kaart brengen van signalen. Hier worden aanwijzingen verzameld die een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling kunnen onderbouwen. Bij stap twee wordt er overleg gepleegd met een (deskundige) collega en/of Veilig Thuis. Binnen dit overleg kunnen vermoedens besproken worden en kan advies worden gevraagd. Stap drie bestaat uit een gesprek met cliënten. Het netwerk van de cliënt kan ook worden benaderd. In dit gesprek worden zorgen over de situatie besproken. Bij stap vier wordt het

geweld afgewogen, op basis van de signalen, het collegiaal overleg en het gesprek met de betrokkenen. Voor de vernieuwing bestond er geen verplicht afwegingskader. In geval van twijfel werd er geadviseerd om Veilig Thuis te raadplegen. Sinds de vernieuwing van de meldcode is het verplicht om een afwegingskader te gebruiken waarmee de aard, het risico en de ernst van het geweld worden afgewogen. Dit afwegingskader bestaat uit vijf onderdelen (Beukers et al, 2020):

1. Het risico van huiselijk geweld en/of kindermishandeling wordt afgewogen;
2. Er wordt beoordeeld of er sprake is van acute- en/of structurele onveiligheid;
3. Er wordt geëvalueerd of er hulp geboden of georganiseerd kan worden;
4. Er wordt afgewogen of de betrokkenen de aangeboden hulp accepteren;
5. Er wordt een inschatting gemaakt of de aangeboden hulp tot herstel van de veiligheid kan leiden.

Voor de vernieuwing bestond stap vijf uit de keuze om te melden of om hulpverlening te organiseren. Sinds de vernieuwing werd de optie toegevoegd om deze twee mogelijkheden te combineren (Bonnet, 2019). De beslissing wordt aan de hand van het afwegingskader gemaakt. Casuïstiek wordt gemeld wanneer er sprake is van acute- en/of structurele onveiligheid, wanneer het onmogelijk is om hulp te bieden of organiseren, wanneer aangeboden hulp niet wordt geaccepteerd en wanneer de hulp niet leidt tot een herstel van de veiligheid. Hulpverlening is mogelijk wanneer er voldoende zicht is op de situatie, er wordt gewerkt aan het verbeteren van de veiligheid en de hulp zich richt op het versterken van de veerkracht (Janssen et al., 2019).

WIJ-Groningen en Molendrift werken beide met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. De vernieuwde wet verplicht niet alleen het gebruik van de meldcode en het bijbehorende afwegingskader, maar ook het volgen van deskundigheidsbevordering (Janssen et al., 2019). In de volgende paragraaf wordt dit nader toegelicht.

1.5 Deskundigheidsbevordering

Een organisatie dient de kennis van werknemers te bevorderen met betrekking tot het gebruik van de meldcode en de meldcode zelf. Hiermee zou de kwaliteit van beslissingen, aan de hand van de meldcode, worden verhoogd (Janssen et al., 2019). De invulling mag per organisatie verschillend zijn, waardoor er ingespeeld kan worden op de persoonlijke behoeften van de werknemers. Deskundigheidsbevordering kan onder andere worden ingevuld met trainingen, het aanstellen van aandachtsfunctionarissen, het volgen van e-learning modules en het bijwonen van congressen. Daarbij kunnen nieuwe werknemers worden ingewerkt met betrekking tot het gebruik van de vernieuwde meldcode (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2016). Professionals hebben echter vaak onvoldoende tijd voor deskundigheidsbevordering, waardoor het risico groter wordt ervaren voor het leveren van onvoldoende kwaliteit (Fonds Collectief Belangen, z.d.).

Vanuit de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt het geadviseerd om per organisatie minimaal één aandachtsfunctionaris in dienst te nemen (Stichting School & Veiligheid, z.d.). Een aandachtsfunctionaris heeft verschillende verantwoordelijkheden binnen de organisatie, zoals de implementatie en uitvoering van de vernieuwde meldcode binnen de organisatie. Daarbij coördineert de functionaris de zorg, verwijzingen en het signaleringsproces bij voorgevoelens over kindermishandeling en huiselijk geweld (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.). De aandachtsfunctionaris verzorgt ook

deskundigheidsbevordering binnen de organisatie, door bijvoorbeeld trainingen te geven en advies te geven aan de directie en werknemers Toolkit Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling, z.d.).

Kortom kunnen organisaties en zelfstandig werkenden deskundigheidsbevordering op verschillende manieren vormgeven. Deze vrijheid biedt de ruimte om het aanbod af te stemmen op de persoonlijke behoeften van werknemers (Janssen et al., 2019). In de volgende paragraaf worden ten eerste belemmerende factoren besproken, die professionals kunnen ervaren bij het werken met de vernieuwde meldcode. Vervolgens worden factoren besproken die steun kunnen bieden aan professionals. Deskundigheidsbevordering speelt hier een rol in.

1.6 Belemmerende en steunende factoren voor professionals

Professionals kunnen in het doorlopen van de meldcode worden belemmerd door verschillende factoren. In deze paragraaf worden enkele voorbeelden gegeven. Ten eerste kan het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling worden beïnvloed door vooroordelen, waardoor een situatie kan worden onderschat. Er bestaan onder andere vooroordelen over de sociaaleconomische status (SES) van een gezin. Hierdoor wordt een onveilige situatie binnen een gezin met een lage SES onterecht ernstiger beschouwd, vergeleken met een gezin met een hoge SES (Bonnet, 2019). Ten tweede kunnen professionals worden belemmerd door handelingsverlegenheid, wat veroorzaakt wordt door gevoelens van onzekerheid, angst, onmacht en stress. Als gevolg wordt het doorlopen van de meldcode belemmerd door een vertraging in het handelen (Douma & Hoes, 2020). Verder kunnen professionals wantrouwen ontwikkelen richting de jeugdhulp en Veilig Thuis, vanwege negatieve ervaringen met deze partijen. Wanneer een melding niks oplevert, kan dit demotiverend werken. Daarnaast zijn de wachttijden zijn na een melding lang, waardoor professionals worden belemmerd door zorgen over een situatie (Bonnet, 2019). Tot slot kunnen professionals belemmerd worden door compassiemoeheid, wat veroorzaakt wordt door medeleven en betrokkenheid bij cliënten. Het kan leiden tot gespannenheid, niet kunnen loslaten, het verlies van vertrouwen in mensen en een somber gevoel. Hierdoor kan de concentratie verminderen, verzuim worden verhoogd en overleg worden vermeden (Janssen et al., 2019).

Naast de belemmerende factoren, zijn er ook factoren die professionals als steunend ervaren. Ten eerste zorgt sociale steun binnen een organisatie ervoor dat professionals eerder overleg plegen en werkzaam kunnen handelen binnen de meldcode (Höing, Janssen, Boer & Liebregts, 2017). Een andere steunende factor is de beschikking over voldoende kennis over huiselijk geweld, kindermishandeling, plegers van geweld, risicofactoren en slachtoffers. Dit zorgt ervoor dat signalen eerder opgemerkt kunnen worden (Janssen et al., 2019). De beschikking over voldoende kennis is ook steunend voor het verminderen van handelingsverlegenheid, evenals de vaardigheden om huiselijk geweld en kindermishandeling bespreekbaar te maken (Douma & Hoes, 2020). Signaallijsten kunnen professionals helpen om hun voorgevoelens over kindermishandeling en huiselijk geweld te onderbouwen. Dit zijn lijsten met verschillende signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld of kindermishandeling. Ze zijn meestal ontwikkeld door organisaties zoals het Nederlands Jeugdinstituut. Tot slot kan preventie van compassiemoeheid steun bieden aan professionals. Kennis over het bestaan van compassiemoeheid, de signalen ervan en hoe hiermee omgegaan kan worden is hierin belangrijk. Organisaties kunnen werknemers hierbij

ondersteunen middels intervisie, teamgesprekken, scholing en begeleiding (Janssen et al., 2019).

1.7 Eerder onderzoek naar ervaringen met betrekking tot de vernieuwde meldcode

De ervaringen van professionals met betrekking tot de vernieuwde meldcode zijn eerder onderzocht door Beukers et al. (2020). In dit onderzoek werd geconcludeerd of de vernieuwde meldcode bijdraagt aan de doelstelling van de wet. Het onderzoek werd uitgevoerd, omdat de beschikbaarheid van de meldcode in het algemene veld te laag was gebleken. Daarnaast zou er handelingsverlegenheid heersen onder professionals, met betrekking tot het handelen naar vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het onderzoek liep vanaf januari 2019 tot en met november 2019. Er zijn 47 gesprekken gevoerd met verschillende toezichthouders die betrokken zijn bij huiselijk geweld en kindermishandeling, van onder andere de Inspectie Gezondheids- zorg en Jeugd, de Inspectie Justitie en Veiligheid en de Inspectie van het Onderwijs. Het onderzoek heeft verschillende werkzame- en niet-werkzame factoren in kaart gebracht.

Werkzame factoren

Uit het onderzoek van Beukers et al. (2020) is gebleken dat de meldcode professionals scherp houdt en aanzet tot kennisvergroting. De meldcode is met name werkzaam om kindermishandeling te signaleren. Het stappenplan van de meldcode biedt handvatten voor het aanpakken van geweld en het zorgt ervoor dat de kans minder groot wordt dat stappen worden overgeslagen. Het plegen van collegiaal overleg wordt verhelderend beschouwd door de respondenten van het onderzoek. Veilig Thuis wordt graag geraadpleegd voor advies, omdat deze deskundig is op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. De respondenten merken op dat het maken van een inschatting van het geweld gemakkelijker is geworden, sinds het afwegingskader aan de meldcode is toegevoegd. Deskundigheidsbevordering wordt door de respondenten belangrijk geacht. Het wordt specifiek werkzaam ervaren dat cursussen herhaaldelijk terugkomen en dat er binnen de deskundigheidsbevordering praktijkvoorbeelden worden besproken. Uit het onderzoek van Beukers et al. is tot slot naar voren gekomen dat de meerwaarde van de meldcode wordt erkend, wanneer er voldoende scholing wordt aangeboden.

Niet-werkzame factoren

De respondenten van het onderzoek van Beukers et al. (2020) missen informatie over de uitvoering van de meldcode. Hierdoor wordt de meldcode niet volledig beschouwd. Andere vormen dan kindermishandeling, zoals eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling, worden lastiger gesignaleerd. Deze vallen minder snel op en de meldcode lijkt hier onvoldoende ondersteuning in te bieden. Dit wordt als niet-werkzame factor beschouwd, omdat het kunnen herkennen van signalen een voorwaarde is om de stappen van de meldcode te kunnen doorlopen. Wanneer het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling moeizaam verloopt, komt een deel van de respondenten niet volledig toe aan het doorlopen van de meldcode. Binnen het collegiaal overleg ervaren de respondenten ongemakkelijke gevoelens bij het bespreken van casuïstiek, omdat het gevoel wordt ervaren dat de privacy van cliënten wordt geschaad. Dit is ook het geval wanneer Veilig Thuis anoniem wordt gecontacteerd. Veilig Thuis werkt volgens de respondenten traag en biedt onvoldoende terugkoppeling na het doen van een melding. Daarbij worden meldingen regelmatig teruggelegd bij organisaties, wat voor een hoge werkdruk zorgt. Dit is met name

het geval binnen sociale wijkteams. De handelingen van Veilig Thuis worden onvoorspelbaar gevonden en het wordt onduidelijk geacht of er gemeld moet worden, nadat Veilig Thuis gesproken is. Deze factoren werken demotiverend om casuïstiek te melden. De respondenten beschouwen het gesprek met betrokkenen als moeilijk. Er wordt een angst ervaren om de veiligheid van cliënten te schaden, om de vertrouwensrelatie negatief te beïnvloeden en er worden zorgen ervaren over de eigen veiligheid binnen het gesprek. Betreft het maken van een afweging van geweld, bestaat er onzekerheid over het afwegen van de ernst en de aard van het geweld. Het afwegingskader van de meldcode biedt hierin steun aan de respondenten. Tot slot heeft het onderzoek uitgewezen dat de respondenten een beperking in hun autonomie ervaren, sinds de meldcode is vernieuwd. Dit komt door de verplichting om te melden bij acute en structurele onveiligheid.

De relatie met dit onderzoek

Conform de literatuur kan worden gesteld dat er factoren zijn die als werkend en als niet-werkend worden ervaren door professionals, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Het evaluatieonderzoek van Beukers et al. (2020) heeft een steekproef getrokken uit de populatie van de gezondheidszorg, maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, onderwijs, justitie en de kinderopvang. De opdrachtgever vroeg zich naar aanleiding van het onderzoek van Beukers et al. af wat de persoonlijke ervaringen zijn van professionals binnen Molendrift en WIJ-Groningen, betreft het werken met de vernieuwde meldcode. De interesse is specifiek gericht op Molendrift en WIJ-Groningen, aangezien de opdrachtgever werkzaam is binnen Molendrift en deze organisatie nauw contact heeft met WIJ-Groningen. Daarbij biedt WIJ-Groningen eerstelijnszorg en Molendrift tweedelijnszorg. Door beide zorgvormen te onderzoeken, kan een breder beeld worden gevormd van de ervaringen van professionals met betrekking tot de vernieuwde meldcode. In de onderstaande tekstkaders is een beschrijving gegeven van WIJ-Groningen en Molendrift.

WIJ-Groningen

WIJ-Groningen is een overkoepelende organisatie van sociale wijkteams (WIJ-Groningen, z.d.). Bewoners kunnen bij de lokale wijkteams terecht voor advies en het stellen van vragen over onderwerpen als werk, opvoeding, financiën en zorg. Indien nodig kunnen wijkteams cliënten doorverwijzen naar meer specialistische hulp, zoals Molendrift (Janssen, Wentzel & Schakenraad, 2019). Binnen sociale teams wordt er multidisciplinair samengewerkt door professionals, om problemen te signaleren en bewoners op een geschikte wijze hulp te bieden (van Leeuwen, 2014). De professionals van WIJ-Groningen kennen de stappen van de meldcode en kunnen deze toepassen (Augeo Foundation, 2020). WIJ-Groningen biedt eerstelijnszorg, wat inhoudt dat zij zorg kunnen bieden zonder dat er een verwijzing nodig is (Rijksoverheid, z.d.).

Molendrift

Molendrift is een organisatie die hulpverlening biedt bij opvoedingsproblemen, gedragsproblemen, leerproblemen, werk gerelateerde problemen en omgangsproblemen. Deze hulp wordt geboden aan kinderen, pubers en hun ouders (Molendrift, z.d.). De behandelaars van Molendrift zijn op de hoogte van de meldcode en werken hiermee in de praktijk (Aukes, 2016). De organisatie biedt tweedelijnszorg, wat inhoudt dat er een verwijzing nodig is om zorg te kunnen ontvangen (Ministerie van Defensie, z.d.). Aangezien Molendrift tweedelijnszorg biedt, richt zij zich vooral op het behandelen van de oorzaken en gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling (Sweers, 2009). De behandeling hiervan is belangrijk, omdat het toekomstige problemen kan voorkomen en persoonlijk leed kan verzachten (van Leeuwen, 2014).

1.8 De onderzoeksvragen en het doel van het onderzoek

Kindermishandeling en huiselijk geweld vormen een groot maatschappelijk probleem (Rijksoverheid, 2018). Het is belangrijk dat slachtoffers zo snel mogelijk de hulp krijgen die zij nodig hebben en dat signalen spoedig worden opgemerkt. Dit is echter een ingewikkelde taak, waarbij de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling ondersteuning dient te bieden (Janssen et al., 2019). Echter blijkt uit onderzoek van Beukers et al. (2020) dat professionals zowel werkzame- als niet-werkzame factoren ervaren binnen het werken met de vernieuwde meldcode. Het doel van dit onderzoek is om de werkzame- en niet-werkzame factoren in kaart te brengen binnen WIJ-Groningen en Molendrift, met betrekking tot het werken met de vernieuwde meldcode. Om dit doel te kunnen bereiken, is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd: ‘Welke werkzame factoren en niet-werkzame factoren ondervinden professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?’

Om deze vraag te kunnen beantwoorden dienen de ervaringen van professionals in kaart te worden gebracht, betreft het werken met de vernieuwde meldcode. Deze ervaringen kunnen worden omgezet naar werkzame- en niet-werkzame factoren, waardoor de hoofdvraag beantwoord kan worden. Hierdoor zijn de volgende twee deelvragen geformuleerd:

1. ‘Welke positieve ervaringen ondervinden professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?’
2. ‘Welke negatieve ervaringen ondervinden professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?’

1.9 Vooruitblik

In hoofdstuk twee wordt de methode van het onderzoek toegelicht. In hoofdstuk drie zijn de onderzoeksresultaten beschreven. In hoofdstuk vier zijn de conclusies, aanbevelingen en de discussie weergegeven. Tot slot zijn in de bijlagen het interviewschema, de informatiebrief, het toestemmingsformulier, het document ‘zorgvuldig omgaan met proefpersonen’ en het codeboek bijgevoegd.

Hoofdstuk 2: Methode

2.1 Design

Om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden werd narratief onderzoek uitgevoerd, aan de hand van storytelling. Storytelling is functioneel om ervaringen te onderzoeken (Li, 2005; Coulter et al., 2007). Het doel van deze vorm van narratief onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de belevingswereld van de gesprekspartner. De belevingswereld wordt in kaart gebracht door gericht door te vragen naar ervaringen, gebeurtenissen en emoties (Tesselaar & Scheringa, 2008). Dit onderzoek richt zich op de belevingswereld van professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde meldcode.

2.2 Procedure

De respondenten zijn op verschillende manieren geworven. Ten eerste heeft de opdrachtgever een mail verstuurd binnen Molendrift en heeft zij collega's binnen de organisatie persoonlijk benaderd. Op deze wijze werden 68 personen gecontacteerd voor eventuele deelname. De respons werd doorgestuurd naar de onderzoekers, zodat er contact kon worden opgenomen met de geïnteresseerden. Hier is er sprake van een aselechte steekproefwerving, aangezien iedereen binnen Molendrift evenveel kans had om in de steekproef terecht te komen. Hiermee wordt de kans vergroot om een representatieve steekproef te trekken. Echter vergroot deze wijze de kans dat enkel gemotiveerde professionals zich voor het onderzoek aanmelden, wat nadelig kan zijn voor de representativiteit van de steekproef (Brinkman & Oldenhuis, 2016). Ten tweede werd een sneeuwbalmethode ingezet door de onderzoekers, vanwege een hoge non-respons op de eerste wervingspoging. Er werd aan de respondenten gevraagd om potentiële deelnemers te contacteren, met de vraag of zij interesse hebben voor deelname aan het onderzoek. Een voordeel is dat dit vertrouwen kan scheppen ten opzichte van de onderzoekers en het onderzoek, omdat de potentiële respondent wordt geïntroduceerd door een bekend persoon (Gratton, Jones & Robinson, 2011). Een nadeel van de sneeuwbalmethode is de kans op een homogene steekproef. Wanneer mensen elkaar persoonlijk kennen, is er namelijk een grotere kans dat zij op dezelfde manier situaties beoordelen. Dit kan de resultaten van het onderzoek vertekenen, wat de validiteit en betrouwbaarheid negatief kan beïnvloeden (Baarda, 2012). Ten derde hebben de onderzoekers de persoonlijke kring benaderd via LinkedIn en Whatsapp. Hier is sprake van een gelegenheidssteekproef, omdat mensen vanuit het eigen netwerk worden benaderd. Vanwege de hoge selectiviteit van deze wervingsmethode, dient de steekproef steeds kritisch bekeken te worden. Dit wordt als nadeel beschouwd (Brinkman & Oldenhuis, 2016). Toch is deze keuze gemaakt, omdat de bereikbaarheid van het netwerk groot was en er sprake was van tijdsdruk. Middels deze verschillende wervingsmethoden werden in totaal 103 mensen benaderd voor deelname.

De geïnteresseerden ontvingen een informatiebrief via de e-mail (bijlage 2). In de informatiebrief werden de geïnteresseerden onder andere geïnformeerd over het doel van het onderzoek en de uitvoering ervan. Hierbij werd de mogelijkheid gegeven om aanvullende vragen te stellen. Bij bevestiging van deelname, ontvingen de respondenten een toestemmingsformulier (bijlage 3). Door deze te ondertekenen, gaf de geïnteresseerde aan akkoord te zijn met de genoemde afspraken. Daarbij werd vermeld dat er in iedere

gelegenheid gestopt kan worden met de deelname aan het onderzoek. Vervolgens werd er een afspraak ingepland voor het afnemen van het interview.

De betrouwbaarheid en validiteit zijn gewaarborgd door de metingen in soortgelijke omstandigheden te verrichten (Brinkman & Oldenhuis, 2016). Alle interviews zijn via Teams afgenomen en duurden ieder 45 tot 60 minuten. Teams is een programma van Microsoft, wat de mogelijkheid biedt om veilig te kunnen videobellen (Microsoft, z.d.). De respondent werd verzocht om plaats te nemen in een rustige omgeving, met zo min mogelijk externe afleidingen. Alle interviews, behalve de eerste, werden door één onderzoeker afgenomen. Het eerste interview is gezamenlijk afgenomen om de aanpak te kunnen afstemmen en te evalueren. Het doel was dat de uitkomsten uiteindelijk hetzelfde zijn, ondanks dat verschillende mensen de interviews uitvoeren. De persoonlijke kenmerken van de onderzoekers mogen namelijk geen invloed hebben op de uitkomsten (Nederlands Jeugdinstituut, z.d.).

De interviews werden opgenomen met een dictafoon van de Hanzehogeschool Groningen. Hierdoor konden de onderzoekers zich volledig op het interview richten, zonder aantekeningen te hoeven maken. Daarbij verbetert het de betrouwbaarheid van de resultaten, omdat het de mogelijkheid biedt om woordelijk te transcriberen en de transcripten dan niet worden vertekend door eigen interpretaties (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Nadat de interviews woordelijk waren getranscribeerd, werden deze van de dictafoon verwijderd. De onderzoekers hadden de voorkeur om de interviews met een dictafoon op te nemen en niet via Teams, omdat de opgenomen gesprekken gemakkelijker onderling uitgewisseld konden worden en het praktisch veiliger werd geacht om de data extern op te slaan.

2.3 Meetinstrument

De validiteit en betrouwbaarheid zijn gewaarborgd door het meetinstrument van tevoren vast te leggen (Brinkman & Oldenhuis, 2016). Hiervoor is een interviewschema ontwikkeld, met het doel om de ervaringen van de respondenten te verzamelen (bijlage 1). Dit schema werd als leidraad gebruikt voor de interviews.

Het interview werd gestart met het verzamelen van algemene gegevens, zoals het geslacht en de werkgever. Vervolgens werden algemene vragen gesteld, om inzicht te verkrijgen in de rol binnen de organisatie. Om de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen, werden de respondenten bevraagd wat de kernbegrippen 'huiselijk geweld' en 'kindermishandeling' inhouden. Indien dit afweek van de gehanteerde definitie binnen dit onderzoek, werd dit gecorrigeerd (Brinkman & Oldenhuis, 2016).

Vervolgens werd een beginvraag gesteld, welke van tevoren is vastgelegd in het interviewschema. Deze vraag begon met de woorden 'kan je iets vertellen over...', omdat dit een geschikte vraagvorm is om ervaringen en belevingen in kaart te brengen (Baarda, 2012). Vervolgens werden zes topics behandeld, welke gebaseerd zijn op het vijfdelige stappenplan van de meldcode en deskundigheidsbevordering. De topics werden geïntroduceerd met hoofdvragen, welke letterlijk gesteld werden. In het interviewschema is benadrukt dat de hoofdvragen letterlijk gesteld moeten worden, om de validiteit en betrouwbaarheid van de resultaten te verhogen (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Daarbij zijn de hoofdvragen concreet geformuleerd, zodat deze niet op een andere wijze opgevat konden worden. Voorbeelden van deze hoofdvragen zijn: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld in kaart bracht?', 'Kan je een situatie beschrijven

waarin jij collegiaal overleg pleegde?’ en ‘kan je een situatie beschrijven waarin je een inschatting maakte van de aard en de ernst van geweld?’ Er werd specifiek gevraagd naar een situatie, omdat hiermee inzichtelijk kan worden gemaakt welke gebeurtenissen belangrijk worden geacht volgens de respondent. Op deze wijze kan er inzicht verkregen worden in de ervaringen, wat aansluit bij het doel van dit onderzoek (Meesters, Basten & van Biene, 2010). Op basis van de verkregen antwoorden werden verdiepende vragen gesteld om de ervaringen, gevoelens en gedachten in kaart te brengen en de context te verduidelijken. Ter inspiratie werden ‘doorvragen’ toegevoegd aan het interviewschema. Deze zijn als steun gebruikt om de doorvragen neutraal en functioneel te formuleren (Baarda, 2012). Voorbeelden zijn: ‘Welke twijfels speelden mee?’, ‘Welke gedachten kwamen er in je op?’ en ‘hoe ervaarde je dit?’ Het interview werd afgesloten met de vraag: ‘Heb je nog iets toe te voegen?’ Zo kreeg de respondent de kans om zijn volledige bijdrage te leveren aan het onderzoek. De betrouwbaarheid en validiteit zijn gewaarborgd door het stellen van open vragen en een neutrale, niet-sturende houding aan te nemen tegenover de respondenten. Zo worden sociaal wenselijke antwoorden voorkomen (Doorewaard, Kil & van de Ven, 2019).

2.4 Respondenten

Er is in totaal gesproken met elf professionals, welke werkzaam zijn binnen WIJ-Groningen (n=4), Molendrift (n=3) en beide organisaties (n=4). De respondenten werken allemaal met de vernieuwde meldcode in de praktijk. Het werd wenselijk geacht om per organisatie acht professionals te spreken, wat een totaal zou maken van zestien respondenten. De verwachting was dat op dit punt verzadiging zou optreden. Echter werd er geen nieuwe informatie verworven na de afname van elf interviews, wat inhoudt dat er verzadiging optrad (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Binnen ieder interview werden algemene gegevens verzameld van de respondenten. Dit gaat om de hoogst afgeronde opleiding, de werkgever, huidige functie en het aantal jaren werkervaring met de meldcode. Tabel 2.1 biedt inzicht in de algemene gegevens van de respondenten.

Tabel 2.1

Algemene gegevens van de respondenten

	Molendrift (n=3)	WIJ-Groningen (n=4)	Beide (n=4)
Geslacht	Vrouw (n=3)	Vrouw (n=2) Man (n=2)	Vrouw (n=4)
Hoogst afgeronde opleiding	Orthopedagogiek (n=1) Forensische Orthopedagogiek (n=1) GZ-psychologie (n=1)	GZ-psychologie (n=1) Intensieve Ambulante Gezinsbegeleiding (n=1) Social Work (n=3)	GZ-psychologie (n=1) Premaster Orthopedagogiek (n=1) Psychologie (n=1)
Huidige functie(s)	Orthopedagoog (n=2) Behandelaar (n=1) Praktijkbegeleider (n=1)	Gedragswetenschapper (n=1) Casemanager (n=2) Consulent Jeugd (n=1) Jeugd Generalist (n=2) Aandachtsfunctionaris (n=1)	Orthopedagoog (n=1) Stagiaire Orthopedagogiek (n=1) Gedragswetenschapper (n=2) Projectleider (n=1) Psycholoog (n=1) Aandachtsfunctionaris (n=1)
Aantal jaren werkervaring met de meldcode	2 jaar en 4 maanden (gemiddeld) 1,5 tot 3,5 jaar (range)	5 jaar (gemiddeld) 2 tot 7 jaar (range)	6 jaar (gemiddeld) 4 tot 7 jaar (range)

Deze gegevens werden verzameld om de variëteit in de steekproef te kunnen bepalen. Er werd gestreefd naar diversiteit in de steekproef, omdat een hoge variatie in de steekproef de kans vergroot dat verschillende visies worden onderzocht. Dit verhoogt de inhoudelijke representativiteit. Door zowel WIJ-Groningen als Molendrift te onderzoeken, worden zowel eerstelijnszorg als tweedelijnszorg meegenomen in het onderzoek. Dit vergroot ook de variëteit in de steekproef (Inspectie Veiligheid en Justitie, 2012).

2.5 Analyse

De interviews werden woordelijk getranscribeerd, met behulp van de opnames op de dictafoon. Woordelijk transcriberen betekent dat het interview letterlijk wordt uitgetypt. Stopwoorden, nietszeggende instemmingen en herhalingen worden hierbij weggelaten (CSO Dienstverlening, z.d.). Om de transcripten te kunnen analyseren, zijn er inductieve en deductieve codes opgesteld. De hoofdvragen van het interviewschema werden als leidraad gebruikt voor het opstellen van de inductieve codes. De deductieve codes werden aan de hand van de verkregen informatie geformuleerd. Een deductieve code werd opgesteld wanneer onderwerpen veelvuldig terugkwamen (Tubbing, 2017). Voorafgaand is een codeboek opgesteld met inductieve codes. Gedurende het coderen, werd deze uitgebreid met de deductieve codes. Het codeboek (bijlage 5) biedt een overzicht van de codes per thema, waarin de thema's en codes gedefinieerd worden. Per code wordt in het codeboek een voorbeeld gegeven van een citaat, welke de bijbehorende code heeft gekregen.

Het coderen werd in drie stappen uitgevoerd. Er werd ten eerste open gecodeerd. Dit werd uitgevoerd door het lezen van transcripten, het vergelijken van fragmenten en het coderen van data. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in een lijst van zestien inductieve codes en elf deductieve codes, wat een totaal maakt van 27 codes. Alle codes werden met het doel geformuleerd om de onderzoeksvraag te beantwoorden en bijvangst te analyseren. Vervolgens is er axiaal gecodeerd. Fragmenten met eenzelfde code werden met elkaar vergeleken en geordend (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Tijdens het axiale coderen werd er vastgesteld dat er verzadiging optrad na elf interviews. Als laatste is er selectief gecodeerd, wat het doel heeft om categorieën te bepalen en de data te integreren om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Hierbij zijn de resultaten vanuit WIJ-Groningen en Molendrift met elkaar vergeleken, om de overeenkomsten en verschillen in kaart te brengen (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Er werden in totaal negen thema's gevormd. In Tabel 2.2, op de volgende pagina, is een overzicht gegeven van de inductieve en deductieve codes en de bijbehorende thema's.

De validiteit en betrouwbaarheid zijn gewaarborgd door gecodeerde transcripties te vergelijken en onderling te laten controleren. De interpretaties werden indien nodig gecorrigeerd, zodat er een conformiteit ontstond (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Het coderen werd gezamenlijk uitgevoerd door het onderzoekers, middels het programma Atlas Ti. Tijdens dit proces hebben er dagelijks kalibratiesessies plaatsgevonden om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te verhogen (Gratton et al., 2011). Indien er werd opgemerkt dat er een inductieve code geformuleerd moest worden, werd er overleg gepleegd. De tussentijdse resultaten werden bijgesteld en verdiept, totdat er verzadiging optrad.

Tabel 2.2

Overzicht van de thema's met bijbehorende codes

Thema	Inductieve codes	Deductieve codes
1. De vernieuwde meldcode	• Werkwijze • Stappenplan • Bruikbaarheid	• Interpretatie van de meldcode
2. Signalen in kaart brengen	• Aanpak	• Interpretatie stap • Feitelijk signaleren
3. Overleg met een collega	• Overleg over signalen	• Overleg over handelen • Gevoelens bespreken
4. Veilig Thuis	• Overleg met Veilig Thuis • Samenwerking met Veilig Thuis	• Gezag Veilig Thuis • Negatieve associaties met Veilig Thuis
5. Gesprek met betrokkenen	• Gesprek met cliënten • Betrekken van het netwerk	• Communicatie
6. Afwegen van geweld	• Werkwijze afwegen van geweld • Afwegen van acute en structurele onveiligheid	• Instrumenten voor het afwegen van geweld
7. Beslissing	• Melden van casuïstiek • Organiseren/verlenen van hulp • Combinatie melden en hulpverlening	• Het maken van een beslissing
8. Deskundigheidsbevordering	• Aangeboden deskundigheidsbevordering • Persoonlijke behoeften	
9. Bijvangst		• Caseload

2.6 Ethische verantwoording

Een belangrijke waarde binnen onderzoek is de autonomie van de respondent. De respondent dient voldoende geïnformeerd te worden over het onderzoek en zelfstandig te kunnen beslissen over de deelname aan het onderzoek. De respondent moet daarbij de keuze hebben om te stoppen met het onderzoek (Rothfus, 2015). Deze waarden zijn nagestreefd door ten eerste een informatiebrief (bijlage 2) op te sturen naar de respondenten en hen de mogelijkheid te geven om aanvullende vragen te stellen over het onderzoek. Daarnaast ondertekende de respondent voorafgaand aan het interview een toestemmingsformulier (bijlage 3). Door dit formulier te ondertekenen, gaf de respondent aan het eens te zijn met de gemaakte afspraken. Hierin werd ook aangegeven dat de respondent in iedere gelegenheid mag stoppen met het onderzoek. Binnen onderzoek is het belangrijk dat respondenten niet in hun eer en reputatie geschaad mogen worden (Rothfus, 2015). Door de respondenten te anonimiseren, kunnen de resultaten niet naar de respondenten worden teruggeleid. Hierdoor kunnen de respondenten openlijk spreken, zonder zorgen te ervaren over de gevolgen van hun uitspraken. Om een zorgvuldige werkwijze te kunnen garanderen is het formulier 'zorgvuldig omgaan met proefpersonen, respondenten en testkandidaten', ingevuld (bijlage 4).

Hoofdstuk 3: Resultaten

De resultaten zijn onderverdeeld in negen thema's. Binnen deze thema's wordt per er per bijbehorende code een beschrijving gegeven van de onderzoeksresultaten. Hierbij worden de ervaringen van de respondenten toegelicht en worden de verschillen aangekaart tussen de ervaringen van WIJ-Groningen en Molendrift. Onder positieve ervaringen worden de volgende factoren verstaan: nadrukkelijk positieve beschrijvingen, positieve ervaringen, positieve emoties, aanwezige factoren en steunende/helpende factoren. Onder negatieve ervaringen worden de volgende factoren verstaan: nadrukkelijk negatieve beschrijvingen, negatieve ervaringen, negatieve emoties, factoren die missen maar wel aanwezig moeten zijn en ervaren belemmeringen.

3.1 De vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

In het interview werd de volgende vraag gesteld aan de respondenten: 'Op welke manier werk jij met de vernieuwde meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Werkwijze', 'Interpretatie van de meldcode', 'Stappenplan' en 'Bruikbaarheid'.

Werkwijze

Uit de interviews blijkt dat de meldcode meestal individueel wordt doorlopen. Wanneer er sprake is van complexe problematiek, wordt er soms in tweetallen gewerkt. Respondenten geven aan dat de stappen van de meldcode niet altijd in dezelfde volgorde wordt gevolgd. Dit is afhankelijk van de situatie. Zo worden signalen soms opgemerkt binnen een gesprek met betrokkenen, wat in principe al stap drie van de meldcode is. In andere gevallen worden signalen opgemerkt door bijvoorbeeld de omgeving, waardoor begonnen kan worden met een dossieranalyse binnen stap één van de meldcode:

"We voeren veel stappen door elkaar uit. Ook wel bij die eerste signalen die je krijgt, dat je ook wel in kaart gaat brengen van: 'Hoe ernstig is het nou?' Ik kan me ook casussen voorstellen dat het ook iets meer gesplitst van elkaar is. Als je bijvoorbeeld een signaal krijg vanuit school, dan ga je eerst wat meer die stappen door en dan ga je op gegeven moment bepalen hoe ernstig het is." (M)¹

Interpretatie van de meldcode

De meldcode wordt door het merendeel van de respondenten geïnterpreteerd als een kader, waarin onder andere overwogen wordt wat gezien is, hoe dit gezien wordt en in welke volgorde dit afgehandeld moet worden. Daarbij wordt de meldcode als een basisinstrument beschouwd, om een situatie te onderzoeken binnen een samenwerking. Het doel van de meldcode is volgens de respondenten om duurzaam geweld te stoppen:

"Maar voornamelijk een overwegingskader van: 'Wat zie ik?', 'Hoe zie ik dat?', 'In welke volgorde handel je dat af', 'Hoe zorg je dat je iedereen betreft en dat je signalen boven krijgt?' " (W)²

¹ Uitspraak van een respondent vanuit Molendrift

² Uitspraak van een respondent vanuit WIJ-Groningen

Er werd enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat de meldcode te veel op kinderen is gericht, wat als negatief wordt ervaren. Hierdoor zouden vormen als eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling namelijk worden gemist. Daarbij werd er enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat de meldcode te strikt is voor bepaalde situaties. Zo dient er bij acute en structurele onveiligheid gelijk gemeld te worden, terwijl de respondenten liever eerst de oorzaken van de onveiligheid aanpakken:

"Wat ik zelf altijd jammer vind, is dat de meldcode heel erg op kinderen wordt geplakt. Ook als ik naar eengerelateerd geweld kijk; dan doe ik net wat anders. Dat hou je toch en dat komt er niet zo in naar voren. Ik denk dat we daardoor ook veel ouderenmishandeling gevallen missen en uitbuiting." (M)

Er werd enkel door respondenten van WIJ-Groningen benoemd dat de meldcode voor een kritische zelfreflectie zorgt. Dit wordt positief ervaren. Wanneer er een band wordt aangegaan met een cliënt, wordt de respondent uitgedaagd om te reflecteren of er professioneel wordt gehandeld. Daarbij noemden respondenten van WIJ-Groningen dat de meldcode ervoor zorgt dat er een zo breed mogelijk beeld gevormd kan worden, wat steunend wordt ervaren om de situatie goed te kunnen beoordelen:

"Als ik mensen heel lang ken, ga je op een gegeven moment een band aan met iemand. Je neemt wel een professionele houding aan, maar je leert mensen wel kennen. Daarvoor is de meldcode zo belangrijk; dat je kritisch bevraagd wordt en er een spiegel wordt voorgehouden." (W)

Stappenplan

Het stappenplan van de meldcode ondersteunt de respondenten in het denkproces, voorkomt dat stappen worden overgeslagen, herinnert de respondenten aan de formele route en het zorgt ervoor dat de stappen niet te snel worden doorlopen. Respondenten geven aan het prettig te vinden om het stappenplan stapsgewijs af te lopen. Het wordt als een mooie leidraad beschouwd. Respondenten vertelden dat de meldcode een mooi, simpel, overzichtelijk en duidelijk instrument is. Ze benoemden dat het breed toepasbaar is en dat de verantwoordelijkheden van verschillende partijen duidelijk zijn. Dit wordt positief beschouwd:

"Het is een stukje bewustwording. Als we al door willen naar een volgende stap, sta je erbij stil of je bijvoorbeeld al genoeg signalen in kaart hebt gebracht. Het is een mooie leidraad om te kijken of we alles goed doorlopen hebben om een beslissing te kunnen maken." (M)

Bruikbaarheid

Respondenten vertelden een beschrijving te missen van de uitvoering van de meldcode binnen instellingen en organisaties. Er ontstaat namelijk verwarring binnen sommige organisaties waar diens verantwoordelijkheid ligt. In het onderstaande citaat komt naar voren dat kinderopvangorganisaties contact opnemen met WIJ-Groningen, met de vraag of zij een melding kunnen doen. Dit wordt als vervelend ervaren, omdat de verantwoordelijkheid bij de kinderopvang zelf ligt:

"Bijvoorbeeld, een casus is dat een mevrouw van een kinderopvang mij belt en zegt: 'Ik maak me zorgen. Dit kind heeft deze signalen afgegeven, maar ik ben een hulpverlener in vrijwillig kader.' Dus dan moet ik zeggen: 'Wat wil je nou?' Toen zei ze dat ze wilde dat ik er wat mee zou doen en dat het misschien gemeld moet worden. En dan moet ik dus zeggen van: 'Nee, je hebt een eigen verantwoordelijkheid. De meldcode geldt ook voor de kinderopvang.' " (W)

3.2 Het in kaart brengen van signalen

Aan de respondenten werd de volgende vraag gesteld in het interview: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld in kaart bracht?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Aanpak', 'Interpretatie van de stap' en 'Feitelijk signaleren'.

Aanpak

Respondenten vertelden dat signalen in kaart worden gebracht middels dossieranalyse, het voeren van gesprekken met cliënten en/of betrokkenen, observatie en collegiaal overleg. De respondenten voeren een dossieranalyse uit om inzicht te verkrijgen in de bekende gegevens van cliënten. De gesprekken met cliënten en/of betrokkenen worden gevoerd om signalen te bespreken en de communicatiestijl te observeren. Deze gesprekken worden als positief ervaren, omdat respondenten inzicht krijgen in de beleavingswereld van de cliënt. Indien nodig wordt er toezicht ingezet om signalen in kaart te brengen. Respondenten organiseren dit wanneer signalen onduidelijk zijn en de zorgen groot zijn. Signalen worden met collega's besproken, met het doel om deze te ordenen. Dit wordt als helpend ervaren:

"De signalen die in een kind komen te zitten zijn heel belangrijk en daarom is het goed om het kind te spreken. Anders weet je niks over de beleving van het kind. Ik vraag dan hoe diegene zich voelt. Dit doe ik op een rustige manier, praat geen schuldgevoelens aan en probeer ze het gevoel te geven dat ze gehoord worden." (W)

Interpretatie van de stap

De eerste stap van de meldcode, waarbij signalen in kaart worden gebracht, helpt als herinneringssteun om signalen zo feitelijk mogelijk in kaart te brengen. Dit wordt als leidend beschouwd voor het hele traject. Het stappenplan helpt ter bewustwording dat er voldoende signalen in kaart gebracht moeten worden om over te kunnen gaan naar een volgende stap van de meldcode:

"Deze stap helpt mij met name met, dat je weet dat als je signalen ophaalt, je deze zo feitelijk mogelijk binnen moet halen. Dat is wel iets wat leidend moet zijn in het hele traject." (W)

Feitelijk signaleren

Signalen worden geordend op basis van feitelijkheden en onderbuikgevoelens. Er wordt gereflecteerd wat er precies speelt binnen de situatie en waar de signalen vandaan komen. De respondenten vragen de mening van collega's over de geplande vervolgstappen, wat als steunend wordt beschouwd:

"Ik vind die fase één eigenlijk wel heel leuk om met collega's te doen. Om echt te bedenken van: 'Wat speelt er nou?' en 'de zorgen die jij hebt, is dat een onderbuikgevoel wat eigenlijk nergens op gebaseerd is, of heb je ook echt duidelijke feitelijke aanwijzingen dat er iets niet goed gaat?' Dus ik vind dat wel een hele leuke stap om dat met collega's uit te gaan zoeken." (M)

Respondenten worden belemmerd om signalen feitelijk in kaart te brengen, omdat vermoedens vaak gebaseerd zijn op onderbuikgevoelens. Er werd verteld dat professionals zich bewust moeten zijn van externe factoren die het beoordelingsvermogen kunnen beïnvloeden. Dit wordt echter als lastig ervaren. Zo vertelden respondenten bijvoorbeeld de neiging te hebben om het verhaal van een vader eerder te geloven dan het verhaal van een moeder, terwijl dit niet op feitelijkheden gebaseerd is. Verder wordt het lastig gevonden om

signalen met een onduidelijke oorzaak te beoordelen. Zo kan buikpijn veroorzaakt worden door ongesteldheid, maar ook door stressoren vanuit de thuissituatie:

"Je gaat uiteindelijk toch snel op je gevoel varen. Je moet toch continu die signalen objectief blijven binnenhalen. Dat vond ik toch wel lastig. Dat je merkt dat deze man heel moeilijk is en je naar een manier zoekt om toch goede signalen binnen te halen. Ja, dat is moeilijk." (M)

Respondenten kunnen negatieve emoties ervaren, wanneer signalen in kaart worden gebracht. Dit uit zich onder andere in spanning en uitputting. De negatieve emoties worden bijvoorbeeld veroorzaakt door het besef dat cliënten enkel rekening houden met zichzelf en niet met anderen:

"Ik heb er wel last van als ik zie dat mensen alleen maar naar zichzelf kunnen kijken en niet naar anderen. Dan voel ik wel een spanning bij mezelf en heb ik er ook wel last van. Ik heb als ik zo'n dag heb gehad, als je zelf zo'n strijd meemaakt, dat ik uitgeput ben." (W)

3.3 Het overleg met een (deskundige) collega

De respondenten hebben antwoord gegeven op de volgende vraag: 'Kan je een situatie beschrijven waarin jij collegiaal overleg pleegde?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Overleg over signalen', 'Overleg over handelen' en 'Gevoelens bespreken'.

Overleg over signalen

Respondenten geven aan dat er binnen collegiaal overleg kritisch gereflecteerd wordt over de uitvoering van vervolgstappen en de wijze waarop signalen in kaart worden gebracht. Dit wordt als steunend ervaren binnen de uitvoering van de meldcode:

"Je krijgt een spiegel voor om te reflecteren of je het wel goed hebt gezien. Dat iemand je kan bevragen wat je allemaal hebt gezien, om te checken of je het wel goed hebt begrepen." (W)

Er werd enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat het belemmerend werkt om overleg te plegen met collega's die weinig ervaring hebben met kindermishandeling. Deze collega's vangen signalen anders op, waardoor extra aandacht besteed moet worden aan het beargumenteren van de juiste vervolgstappen. Dit kan zorgen voor vertraging:

"Mensen die niet zo'n ervaring hebben met kindermishandeling staan er toch anders in en vangen signalen anders op. Het is lastig om die duidelijk te maken waarom het noodzakelijk is om door te pakken. Dat kan vertragend werken." (M)

Overleg over handelen

Respondenten ervaren het steunend om middels collegiaal overleg casuïstiek te bespreken. Het helpt om gezamenlijk af te wegen hoe ernstig de situatie is en om de vervolgstappen hierop af te stemmen. Respondenten vertelden dat collegiaal overleg voorkomt dat er fouten worden gemaakt, ervoor zorgt dat de stappen in de juiste volgorde worden doorlopen en dat het ervoor zorgt dat de stappen met voldoende aandacht worden behandeld. Volgens de respondenten kan in het collegiaal overleg advies worden gegeven of ingewonnen. Het advies kan zich richten op de vervolgstappen en de houding tegenover betrokkenen. De respondenten ervaren dit als positief, omdat het hulp biedt binnen het doorlopen van de meldcode:

"We bespreken dilemma's die je dan tegenkomt. We wegen dan af: 'Wat betekent dat voor het meisje?', 'Hoe zorgen we ervoor dat het meisje wel weet dat we haar niet vergeten, maar dat we nu even niet verder komen?', 'Wat kunnen we doen om haar situatie wel beter te maken in deze periode?' " (M)

Respondenten ervaren het negatief als er tijdens het collegiaal overleg onenigheid ontstaat over de stappen die ondernomen moeten worden. Dit kan ervoor zorgen dat het proces trager verloopt dan nodig is:

"Er is vaak wel gedoe tussen hulpverleners in sociale teams. Dan wordt er bijvoorbeeld gezegd dat iemand wil melden, terwijl er nog niet gemeld kan worden. 'Maar, ze willen toch zo graag meldingen?', maar zo werkt het gewoon niet." (W)

Er werd enkel door de respondenten van Molendrift genoemd dat een collega die niet betrokken is binnen casuïstiek, objectiever naar een casus kan kijken. Dit wordt als helpend ervaren. Collegiaal overleg zorgt er daarnaast voor dat respondenten van Molendrift stap voor stap evalueren hoe een situatie aangepakt kan worden. Dit wordt als steunend ervaren, omdat de stappen dan niet te snel worden doorlopen:

"Ja heel prettig, omdat iemand nog even met je meedenkt en heel stapsgewijs. Als je in zo'n casus zit dan gebeurt er van alles, tenminste dat ervaar ik dan zo, en dan handel je. Dat is wel goed, maar je moet dan wel snel dingen oppakken. Een meerwaarde van zo'n gesprek met een aandachtsfunctionaris is dat je even weer een stapje terug kan doen en heel stapsgewijs kan kijken hoe we het gaan oppakken. Dat helpt mij dan altijd wel weer." (M)

Er werd enkel door respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat het helpend is om goed met collega's samen te kunnen werken, omdat dit gunstig is voor het adequaat behandelen van casuïstiek. Het voorkomt dat de situatie meerdere malen gedeeld moet worden. Daarnaast werd er enkel door de respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat de communicatie met verschillende partijen vermoeiend en vervelend kan zijn. De partijen willen in spannende omstandigheden voortdurend op de hoogte gehouden worden van de vervolgstappen. Dit kost extra tijd, wat beter in het proces gestoken kan worden. Daarbij gaven respondenten van WIJ-Groningen aan dat de kritische reflectie over het handelen tijdens een collegiaal overleg vervelend kan zijn. De respondenten erkennen dat het behulpzaam is, maar ervaren het vervelend omdat het de persoonlijke planning kan verstoren:

"Het belangrijkste zijn je collega's en dat je een goed samenwerkingsstelsel hebt. Want anders moet je soms wel tien keer je verhaal doen. Als je een goed netwerk om je heen hebt, gaat het proces meestal veel sneller." (W)

"Als het spannend wordt, ontstaat er vaak een dynamiek waarin iedereen voortdurend op de hoogte gehouden wil worden. Ik ben best goed in communicatie, maar niet met meerdere partijen op verschillende momenten. Dat vind ik vermoeiend en vervelend." (W)

Gevoelens bespreken

Respondenten ervaren het steunend om in het collegiaal overleg gevoelens te bespreken. Er werd aangegeven dat het heftig kan zijn om geconfronteerd te worden met het lijden binnen een gezin. Dit roept negatieve gevoelens op bij respondenten. Zij geven aan dat het bespreken van deze gevoelens trauma's kan voorkomen, omdat zij het gevoel hebben dat zij er niet alleen voor staan. Andersom wordt het als steunend ervaren dat respondenten de

emotionele lading bij collega's kunnen wegnemen. Het helpt om de emoties van de collega te reguleren, zodat deze vervolgens weer gericht verder kan werken:

"Anders ga je klooiën in je eentje. Als je dat doet, kan het zijn dat je de plank mislaat of dat je in je eentje voorgevoelens in kaart brengt met het gevolg dat je een trauma oploopt. Dus het delen is niet alleen maar goed om te beoordelen of er wel of geen huiselijk geweld is, maar ook voor jezelf om er niet de hele tijd mee rond te lopen. Het heeft voor mij een dubbele functie." (W)

3.4 (Overleg met) Veilig Thuis

In het interview werd het volgende aan de respondenten gevraagd: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je overleg pleegde met Veilig Thuis?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Overleg met Veilig Thuis', 'Samenwerking met Veilig Thuis', 'Gezag Veilig Thuis' en 'Negatieve associaties met Veilig Thuis'.

Overleg met Veilig Thuis

Respondenten noemden zowel positieve als negatieve ervaringen binnen het overleg met Veilig Thuis. Het wordt als positief ervaren om de eigen denkwijze te toetsen. Daarbij hebben respondenten positieve ervaringen met betrekking tot het maken van afspraken met Veilig Thuis:

"Dat je overlegt met Veilig Thuis van: 'Dit is onze zienswijze, hoe zien jullie het?' Tot nu toe ben ik daar altijd goed uitgekomen. Dat je het kan overleggen, want Veilig Thuis zit natuurlijk meer in die materie dan wij. Dus dan is het wel fijn om af en toe te toetsen van: 'Klopt wat ik denk?' en 'klopt het hoe ik de meldcode nu interpreteer?' " (M)

Er werd enkel door respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat de adviezen van Veilig Thuis geen toegevoegde waarde hebben, vergeleken met de adviezen die collega's geven. Dit wordt negatief ervaren, omdat de respondenten wel contact zoeken met Veilig Thuis voor een passend advies. Daarbij werd er door respondenten van WIJ-Groningen genoemd dat Veilig Thuis zijn handelingen onvoldoende afstemt met betrokken hulpverleners. Zo weigerde WIJ-Groningen om spraakopnames te beluisteren van cliënten, terwijl Veilig Thuis deed dit wel deed. Dit had negatieve gevolgen voor de relatie tussen de cliënt en WIJ-Groningen:

"Vader maakte allerlei opnames van moeder en stuurde die spraakberichten naar ons, als bewijs van: 'Kijk hoe gestoord ze is.' Wij hadden gezegd dat wij dat niet zouden luisteren. Toen heeft hij het naar Veilig Thuis gestuurd en Veilig Thuis had gezegd: 'Oh, luistert het WIJ-team dit niet af? Dan doen wij het wel.' Het was handiger geweest om dat eerst af te stemmen met ons, want toen werden wij een beetje uit onze positie gehaald." (W)

Binnen Molendrift werd aangegeven dat, als Veilig Thuis om advies wordt gevraagd, er bijna altijd uitkomt dat er gemeld moet worden. Dit wordt als vervelend ervaren, omdat het lijkt alsof deze keuze standaard vastligt. Respondenten van Molendrift missen hierdoor de hulp om een situatie goed af te kunnen wegen. Daarbij werd er door de respondenten van Molendrift aangegeven dat de kennis over een preventieve melding mist bij medewerkers van Veilig Thuis. Hierdoor verloopt het contact moeizaam:

"Ik heb het gevoel dat wanneer ik bel, ze er altijd wel op uitkomen dat ik moet melden. Ik vind dit ingewikkeld, want ik heb hulp nodig om de situatie goed af te wegen. Soms voelt het alsof het bijna standaard vastligt dat er een melding gedaan moet worden." (M)

Samenwerking met Veilig Thuis

Respondenten beschouwen de werkwijze van Veilig Thuis als bureaucratisch. Veelvuldig werd er genoemd dat de organisatie traag werkt. Zo duurt het lang voor de juiste mensen worden gesproken en worden meldingen regelmatig 'na een lange tijd' teruggelegd bij WIJ-Groningen en Molendrift. Dit wordt als negatief ervaren:

"Veilig Thuis heeft het in de praktijk gewoon ontzettend druk. Daardoor duren dingen heel lang, blijven zaken lang liggen en is de werkdruk hoog. Als je dan belt, worden meldingen soms ook weer teruggelegd. Dat werkt alleen maar vertragend." (M)

De respondenten ervaren het proces nadat er een melding is gedaan ook als vertragend. Hierdoor wordt er later gemeld dan eigenlijk zou moeten en het wordt door de respondenten als de grootste weerhoudende factor beschouwd om casuïstiek te melden. De vertraging leidt tot zorgen bij de respondenten, omdat er soms acuut actie ondernomen moet worden. Het wordt belangrijk gevonden dat het proces na een melding beter gaat lopen:

"Ik twijfelde om te melden bij Veilig Thuis. Wanneer je een melding doet, kan het zo weer drie maanden duren voordat je bericht krijgt. Dat vind ik met name een zorg bij gezinnen waarvan ik denk: 'Gaaf het dit weekend wel goed?' " (M)

"Ik vind het belangrijk, als we het dan hebben over de veiligheid van kinderen, dat het proces na een melding veel beter moet gaan lopen. De vertraging is de grootste weerhoudende factor die ik ervaar om te melden." (W)

Er werd enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat zij frustratie ervaren, wanneer Veilig Thuis het taalgebruik richting cliënten niet afstemt op de situatie. Zo werd er een preventieve melding gedaan, waarbij de cliënten transparant meegenomen waren en achter de keuze stonden. Het taalgebruik van Veilig Thuis richting de cliënten was echter te hard, waardoor de cliënten boos reageerden richting Molendrift. Dit had negatieve gevolgen voor de relatie tussen de cliënten en Molendrift:

"De ouders waren echt heel boos. Dat vond ik echt frustrerend, omdat het voor ouders niet niks is om dit te doen. Ik probeer het heel zorgvuldig te doen en dan gebeurt er toch dit. Ik zou ook niet weten wat we anders hadden kunnen doen en dat vind ik frustrerend. Het heeft een tijd geduurd voordat ouders hier overheen waren." (M)

Gezag Veilig Thuis

De positieve effecten van gezag wat Veilig Thuis uitstraalt werden enkel gedeeld door de respondenten van WIJ-Groningen. Het beweegt cliënten tot actie, wat een positieve invloed heeft in het proces:

"Maar door een bepaald gezag, wat Veilig Thuis blijkbaar nog meer heeft, is het wel gelukt en heeft moeder gezegd van: 'Oké, ik ga wel.' Dat was dan wel helpend, dat er toch wat meer gezag is." (W)

Negatieve associaties Veilig Thuis

Respondenten ervaren het belemmerend dat cliënten negatieve associaties hebben met Veilig Thuis. De organisatie wordt gezien als de partij die kinderen uit huis komt halen, wat angst veroorzaakt. Hierdoor wordt de aandacht van het proces afgeleid en wordt het contact met cliënten bemoeilijkt:

"Maar dan komt ineens Veilig Thuis erbij en dan denken ze van: 'Oh hemel, wat gaat er nu gebeuren?' Dan ben je ze even kwijt en dan wordt de aandacht van het proces afgeleid." (M)

3.5 Het gesprek met betrokkenen

Aan de respondenten werd de volgende vraag gesteld in het interview: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je een gesprek bent aangegaan met betrokkenen, de cliënt en het netwerk, om jouw zorgen over signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld te bespreken?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Gesprek met cliënten', 'Betrekken van het netwerk' en 'Communicatie'.

Gesprek met cliënten

Respondenten benoemden dat er met cliënten gesproken wordt over de zorgen die bestaan over een situatie. Hierbij vragen de respondenten naar gevoelens en gebeurtenissen om de situatie inzichtelijk te krijgen. Indien mogelijk wordt er gesproken over eventuele oplossingen voor problemen en worden er afspraken gemaakt. De respondenten deelden dat zij zich kunnen verbazen over de positieve uitkomsten die uit een gesprek kunnen resulteren. Het wordt als positief ervaren wanneer respondenten dankbaarheid en opluchting opmerken bij cliënten:

"Dan ervaren ze ook een soort van opluchting dat wij ook wel echt mee willen denken in hun situatie. Dat wij juist naast hen willen staan en willen helpen. Dan zie je eigenlijk alleen maar opluchting bij ouders en dat vind ik eigenlijk heel fijn." (W)

Respondenten deelden evenzeer negatieve ervaringen over het gesprek met cliënten. Er werd verteld dat het onduidelijk kan zijn of cliënten de waarheid spreken, wat als belemmerend wordt ervaren. Respondenten noemden daarbij spanningen te voelen, met betrekking tot het aangaan van een gesprek. Er werd verteld dat zij zich bewust zijn dat kwetsbare onderwerpen worden aangekaart, wat als gevaarlijk en ingewikkeld wordt beschouwd. Daarnaast vertelden zij het lastig te vinden om contact te onderhouden met cliënten, wanneer er sprake is van weerstand vanuit de tegenpartij:

"Dat is zuigend en kost onwijs veel energie. Je bent eigenlijk de hele dag bezig met het weerleggen wat je aan het doen bent. Dan moet ik continu weer even terug naar waar ik het voor doe. 'Ik doe het voor het kind, maar hoe komen we toch weer in het belang van het kind, in samenwerking met deze man?' Soms kom ik tot de conclusie dat het gewoon niet gaat werken." (M)

Betrekken van het netwerk

Respondenten vertelden dat in sommige gevallen het netwerk van cliënten wordt betrokken. Het netwerk wordt door de respondenten uitgedaagd om toezicht te houden op de cliënten en om mee te denken over oplossingen. Soms wordt het netwerk meegenomen in afspraken, ten behoeve van de cliënt. Er werd enkel door de respondenten van WIJ-Groningen gedeeld dat zij positieve ervaringen hebben betreft het betrekken van het netwerk van cliënten, omdat het steunend is om inzicht te verkrijgen in een situatie en het netwerk veel voor de cliënt kan betekenen:

"Dat is zo mooi, omdat je dan een ander beeld krijgt van de hele situatie. Dat is heel helpend, omdat je die mensen dan ook kan meenemen in afspraken en soms ook heel veel kunnen doen." (W)

Echter werd er ook door respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat er extra werkdruk ontstaat, wanneer het netwerk van de betrokkene wordt meegenomen in het proces. Binnen het netwerk heeft iedereen een mening, waardoor de respondenten van WIJ-Groningen

ervaren dat hun handelingen worden getoetst. Verder gaven uitsluitend respondenten vanuit WIJ-Groningen aan prestatiedruk te ervaren om een gesprek met een kind goed uit te voeren. Dit veroorzaakt negatieve gevoelens:

"Ik ervaar wel een druk om zo'n gesprek te doen. Als je met een kind praat moet je dat op een rustige manier doen, geen schuldgevoel aanpraten en ook niet het gevoel geven dat ze aan het klikken zijn. Ze moeten het gevoel krijgen dat ze gehoord worden. Hierin kan je al snel iets fout doen, wat invloed heeft op alles." (W)

Communicatie

Respondenten vertelden positieve ervaringen te hebben met het onderhouden van een transparante communicatie met betrokkenen. Ze stelden dat het ervoor zorgt dat de partijen in het proces worden meegenomen, zij niet voor verrassingen komen te staan en dat er gezamenlijk nagedacht kan worden over oplossingen en afspraken. Het wordt als positief en belangrijk ervaren, omdat het ertoe leidt dat het proces effectief wordt voortgezet:

"Mijn ervaring is wel, dat als je heel transparant te werk gaat en ze heel erg probeert mee te nemen, dat je vaak wel verder komt. Dus dat is wel echt een stap die ik als positief en belangrijk ervaar." (M)

Respondenten vertelden het negatieve ervaringen te hebben met betrekking tot het digitaal communiceren met betrokkenen, omdat pogingen hiertoe zijn mislukt. Er werd benoemd dat er fysieke communicatie nodig is om tot oplossingen te komen, omdat digitale communicatie te onpersoonlijk is:

"Vanuit WIJ hebben we geprobeerd om via Teams of WhatsApp contact te leggen, maar dat werd ook een mislukking. Beeldbellen is niet te doen om dit soort dingen op te lossen." (W)

Er werd enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat zij het lastig vinden om de rust en objectiviteit te bewaren in een gesprek, wanneer de cliënt de respondent persoonlijk aanvalt. De respondenten ervaren hierbij negatieve emoties:

"Dan moet ik echt op mijn tong bijten. Dan heb ik echt de neiging om tegen hem in te gaan, maar dat voegt niets toe. Ik vind het dan lastig om de rust en objectiviteit te bewaren en hem gewoon zijn verhaal te laten doen. Hij beschuldigt mij er dan van dat ik niet hard genoeg werk en dat ik partij kies. Dat maakt mij dan heel kwaad." (M)

3.6 Het afwegen van geweld

Aan de respondenten werd de volgende vraag gesteld in het interview: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je een inschatting maakte van de aard en de ernst van een situatie?'

Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Werkwijze afwegen van geweld', 'Instrumenten voor het afwegen van geweld' en 'Afwegen van acute en/of structurele onveiligheid'.

Werkwijze afwegen van geweld

Respondenten vertelden dat het geweld wordt afgewogen door verschillende factoren in te schatten, zoals: de woonsituatie, psychische gesteldheid, eerder voorgevallen signalen en de persoonlijke ervaringen van cliënten en/of het netwerk over de situatie. Respondenten wegen het geweld vaak samen met een collega af. Gezamenlijk wordt de situatie geordend, waarna er een plan wordt opgesteld voor de vervolgstappen. Dit wordt als positief ervaren, aangezien het helpt om casuïstiek vanuit verschillende perspectieven te beoordelen:

"Dan ga je verschillende dingen inschatten: 'Hebben we beeld waar het kind verblijft?', 'Kunnen we een inschatting maken van de psychische gesteldheid van vader?', 'Hebben we eerdere signalen gehad van vader dat hij hiertoe in staat was?', 'Heeft hij in het verleden zelfmoordneigingen gehad?' " (W)

Instrumenten voor het afwegen van geweld

Respondenten vertelden dat zij gebruikmaken van het afwegingskader van de vernieuwde meldcode. De respondenten hebben positieve ervaringen met het afwegingskader van de meldcode, omdat het meer richting geeft aan het handelen, het steunend is om casuïstiek te beoordelen en het helpt om de ernst van het geweld te bepalen. Ter aanvulling maken respondenten bij gelegenheid gebruik van andere hulpinstrumenten, zoals het Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid (LIRIK-instrument) en de Veilig Thuis kaart:

"Ik vind het afwegingskader heel handig, omdat mensen zaken concreet onder handen kunnen nemen. Kijk wat voorheen natuurlijk zo was, zeker toen er nog geen afwegingskader was, is dat het heel erg nattevingerwerk is. Dat blijft ook met een afwegingskader, maar het geeft wel iets meer richting aan je handelen. Dat is helpend." (M)

Er werd slechts door respondenten van Molendrift aangegeven dat het afwegen van geweld minder moeilijk wordt ervaren, vanwege trainingen die hierover gevolgd zijn. Dit wordt als steunend ervaren:

"Dat vind ik niet zo moeilijk. Daar zijn we ook wel zo in getraind. We trainen natuurlijk ook de medewerkers in: 'Wat heb ik dan nodig aan informatie om een afweging te kunnen maken?' " (M)

Afwegen van acute en/of structurele onveiligheid

Er werden negatieve ervaringen gedeeld over het afwegen van acute en/of structurele onveiligheid. De respondenten vertelden moeite te hebben om deze afweging te maken, omdat een duidelijke definitie van deze begrippen wordt gemist. Als gevolg ervaren de respondenten er nooit zeker van te zijn of er daadwerkelijk sprake is van acute en/of structurele onveiligheid, wat als belemmerend wordt ervaren voor het doorlopen van de meldcode en het nemen van vervolgstappen:

"Bij structureel, bij dit gezin, het is een gezin die wat andere normen en waarden heeft op het gebied van opvoeden en wat ze hun kinderen meegeven dan wij dat misschien hebben. Maar is dat dan ook gelijk structureel onveilig hoe ze bepaalde dingen toepassen of is dat ook gewoon passend bij hoe zij de dingen doen? (W)"

Er werd enkel binnen Molendrift aangegeven dat de stappen van de meldcode sneller worden doorlopen als er een vermoeden is van acute onveiligheid. In dit geval wordt er later nagedacht over andere verklaringen voor de signalen. Dit wordt als negatief ervaren, omdat dit het beoordelingsvermogen kan belemmeren. Daarbij ervaren respondenten van Molendrift dubieuze gevoelens, betreft het maken van een onderscheid tussen acute en structurele onveiligheid. Acute onveiligheid en structurele onveiligheid worden even ernstig ervaren. Echter merken de respondenten op dat acute onveiligheid urgenter behandeld moet worden. Dit wordt als negatief ervaren, omdat het in strijd gaat met de eigen beleving:

"Want ik denk altijd van: 'Weetje, die structurele onveiligheid, die is net zo belangrijk als de acute onveiligheid.' Het geeft een gevoel dat je met het ene urgenter aan de slag moet dan met het andere ofzo." (M)

3.7 Het maken van een beslissing

Aan de respondenten werd de volgende vraag gesteld: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je de beslissing diende te maken of melden noodzakelijk was en/of hulpverlening georganiseerd moest worden?' Vanuit de antwoorden op deze vraag zijn de volgende codes ontwikkeld: 'Het maken van een beslissing', 'Melden van casuïstiek', 'Verlenen/organiseren van hulp' en 'Combinatie van melden en hulpverlening'.

Het maken van een beslissing

Respondenten plegen overleg met andere disciplines over het maken van een beslissing. Er werd benoemd dat dit helpend is om feiten te ordenen, wat maakt dat het overleg betreft het maken van een beslissing als positief wordt ervaren:

"Het is gewoon heel helpend om samen met andere disciplines te overleggen, om vooral je feiten te ordenen." (M)

Respondenten ervaren negatieve gevoelens bij het maken van een beslissing. In sommige gevallen voelt geen enkele keuze goed, omdat iedere keuze schadelijk kan zijn voor de cliënt. Er werd verteld dat er in deze gevallen wordt afgewogen wat het meest schadelijk is. De respondenten vinden dit moeilijk en vertellen hier nooit aan te kunnen wennen:

"Ik vond het persoonlijk moeilijk om een beslissing te maken tussen twee kwaden die je zo'n kind aandoet. Om een kind in zo'n zieke situatie te laten opgroeien is schadelijk, maar het is ook schadelijk om een kind uit huis te plaatsen. Dus je weet gewoon, welk besluit ik ook neem, het is schadelijk voor het kind. 'Maar welke van de twee is het meest schadelijk?' Dat vind ik heel moeilijk." (M)

Melden van casuïstiek

Respondenten vertelden dat casuïstiek bij Veilig Thuis wordt gemeld wanneer cliënten onvoldoende meewerken, afspraken niet worden nagekomen, de communicatie moeizaam verloopt en wanneer hulpverlening geen goede resultaten geeft. Daarbij werd er verteld dat er enkel wordt gemeld wanneer de zorgen over een situatie groot zijn. Het melden van casuïstiek wordt niet noodzakelijk geacht wanneer er goed wordt gecommuniceerd tussen de cliënt en de respondent, de cliënt goed meewerkt en wanneer de cliënt gemaakte afspraken nakomt:

"Uiteindelijk hebben we dus een situatie waarin deze mensen niets meer wilden. We hebben echt alles geprobeerd, maar ze wilden gewoon niets meer. We maakten ons wel heel veel zorgen. Dus toen hebben we gemeld." (M)

Respondenten ervaren het melden van casuïstiek vanwege meerdere aspecten negatief. Ten eerste werd er aangegeven dat het proces na een melding traag verloopt. Dit leidt tot twijfel en weerstand om te melden, omdat er soms acuut hulp geboden moet worden. Daarbij wordt er weerstand en onrust opgemerkt bij cliënten wanneer er gesproken wordt over een melding. Dit is ongewenst, omdat het de relatie tussen cliënt en hulpverlener kan verstoren:

"En dat roept weerstand op, in de zin dat men vaak bang is om een bepaalde relatie te verstoren. Mensen zijn nooit blij als je dat zegt. Dan ben je vaak ook mensen wel even kwijt in het proces en dan is het heel hard werken om de mensen er weer bij te krijgen." (M)

Er werd enkel door de respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat de monitorende functie van meldingen steunend is. Het biedt inzicht in het functioneren van een gezin. Dit kan de respondenten helpen om een afweging en beslissing te maken:

"Ik denk dat het heel goed werkt om inzicht te krijgen in hoeveel meldingen er zijn gedaan bij Veilig Thuis van een gezin. Soms krijgen we gezinnen bij ons binnen die al een aantal meldingen op hun naam hebben staan. Dat is aan de ene kant voor de ouders niet zo fijn, maar aan de andere kant geeft het wel zicht op hoe een gezin functioneert." (W)

Er werd uitsluitend door de respondenten van Molendrift benoemd dat de optie om een preventieve melding te doen een fijne tussenvorm is. Het werkt steunend, omdat het ervoor zorgt dat de situatie gemonitord wordt, het de cliënten geruststelt en het een duidelijk signaal afgeeft over de zorgen binnen Molendrift over de situatie:

"Dat is eigenlijk wel een fijne tussenvorm, omdat je ouders daarmee een beetje geruststelt. Als iemand nu meldt, dan gebeurt er niet meteen wat. Het geeft ook een duidelijk signaal af naar ouders toe. Het kaart onze zorgen aan en dat we er iets mee moeten doen. Dus dat is een mooie tussenvorm, waarmee je ouders wel bij je houdt en ook een duidelijk signaal geeft." (M)

Verlenen of organiseren van hulp

Respondenten noemden verschillende voorbeelden van hulp die zij georganiseerd of verleend hebben. Er wordt hulp geboden door regelmatig gesprekken te voeren, ambulante hulpverlening in te zetten, opvoedondersteuning te bieden, huishoudelijke hulp in te schakelen, betrokkenen in een veilige situatie te plaatsen (zoals een pleeggezin), traumabehandeling te starten, spel-, relatie en/of agressietherapie te organiseren, extra kraamhulp in te zetten, een uithuisplaatsing te regelen, een (voorlopige) ondertoezichtstelling te regelen en jeugdhulp in te schakelen.

Wanneer respondenten de keuze maken om hulp te verlenen of organiseren, wordt er in kaart gebracht waar de behoeften liggen van cliënten. Op basis van deze behoeften wordt hulpverlening ingeschakeld. Vervolgens wordt gemonitord of de hulpverlening de gewenste effecten bereikt. Indien dit niet het geval is, kan er besloten worden om de hulpverlening aan te passen en/of een melding te doen:

"Maar wat we dan ook altijd moeten doen is het blijven volgen. Kijken of het intensief genoeg is. 'Heeft de cliënt hier genoeg baat bij, als we één keer per week een uur een gesprek hebben?', 'Is dat voldoende, of is het ook nodig dat iemand vaker langskomt?' " (M)

Er werd enkel door respondenten van WIJ-Groningen gedeeld dat zij opluchtende gevoelens ervaren indien hulpverlening geaccepteerd wordt door cliënten. Zij benoemden dat, wanneer hulpverlening ingezet kan worden en dit geaccepteerd wordt, dit het maken van een keuze gemakkelijker maakt. Dit wordt positief ervaren:

"In dit geval vond ik het een opluchting als het lukt. Maar het is niet altijd zo dat het gemakkelijk is om te zeggen. Vaak is het zo, dat als je hulpverlening in kan zetten en je weet dat het geaccepteerd wordt, het niet zo lastig is." (W)

Combinatie van melden en hulpverlening

Er wordt hulpverlening ingeschakeld wanneer respondenten het vermoeden hebben dat cliënten baat hebben bij de hulp en dit door de cliënt wordt geaccepteerd. Er wordt ter

aanvulling een melding gedaan bij Veilig Thuis op het moment dat de zorgen groot zijn. Op deze manier kan casuïstiek gemonitord worden:

"Meestal zetten we zelf hulpverlening in, maar we kunnen dan ook een melding maken bij Veilig Thuis. Dat je ook naar de ouders zegt van: 'Nou, er zijn wel heel veel zorgen en we willen juist heel graag helpen, maar we doen ook een melding.' Want dan maakt het ook duidelijk dat het gezin er nog niet is." (W)

Er werd enkel door respondenten van Molendrift aangegeven dat stap vijf van de meldcode, sinds de vernieuwing, lastiger is geworden. Voorheen zou casuïstiek gemeld worden of zou er hulp worden verleend. Sinds de vernieuwing kan dit tegelijkertijd. Dit vereist aanpassing in de routine, wat als ingewikkeld wordt ervaren:

"Voorheen werd gedacht van: 'Ga ik nu melden of ga ik...' Vroeger zou je hebben gezegd: 'Ik ben nog bezig met hulp organiseren, dus ik ga eerst verder goed de hulp organiseren en dan kijken wat het doet.' Dat is dus, nu die stap wat anders is, anders. Dat maakt het voor mij wel heel ingewikkeld." (M)

3.8 Deskundigheidsbevordering

Er werden twee vragen gesteld aan de respondenten over deskundigheidsbevordering. De eerste vraag luidt: 'Wat voor deskundigheidsbevordering krijg jij momenteel aangeboden binnen jouw organisatie, op het gebied van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?' Vanuit de antwoorden op deze vraag is de code 'Aangeboden deskundigheidsbevordering' geformuleerd.

De tweede vraag luidt: 'Kan je iets vertellen over jouw persoonlijke behoeften, met betrekking tot deskundigheidsbevordering?' Vanuit de antwoorden op deze vraag is de volgende code ontwikkeld: 'Persoonlijke behoeften'.

Aangeboden deskundigheidsbevordering

De respondenten noemden tweeëntwintig verschillende vormen van deskundigheidsbevordering die werden aangeboden door WIJ-Groningen en/of Molendrift. Er worden vier vormen van deskundigheidsbevordering besproken die het meest werden genoemd, namelijk: 'training over de vernieuwde meldcode', 'oefenen met casuïstiek in een multidisciplinair overleg', 'het volgen van e-learningmodules' en 'aandachtsfunctionaris'. Tot slot worden de resultaten van de code 'aangeboden deskundigheidsbevordering' afgesloten met het kopje 'overig'. Hierin worden twee vormen van deskundigheidsbevordering besproken, waar de respondenten hun ervaringen over deelden.

1. Training over de vernieuwde meldcode

De respondenten vertelden dat zij voldoende geïnformeerd zijn over de vernieuwde meldcode door de organisaties waarbinnen zij werkzaam zijn. Dit wordt als positief ervaren. Alle respondenten vertelden een training te hebben gevolgd, ter bevordering van de kennis over de inhoud van de meldcode en de uitvoering ervan. Twee respondenten hebben hier zelf trainingen in gegeven als aandachtsfunctionaris. De invulling van de trainingen verschilt. In de meeste gevallen worden de stappen van de meldcode doorlopen en worden casussen nagespeeld met acteurs:

"Het was een tweedaagse training en ging over het doorlopen van alle stappen. Er waren acteurs bij. Dan ging je ook echt casussen uitspelen. Volgens elke stap moest je dan kijken hoe je zou handelen en wat je zou doen." (W)

2. Oefenen met casuïstiek in een multidisciplinair overleg

In multidisciplinair overleg wordt de uitvoering van de meldcode beoefend, aan de hand van casuïstiek. Respondenten beschreven dat een casus wordt ingebracht, waarna de deelnemers individueel de stappen van de meldcode doorlopen. Vervolgens worden de individuele handelingen per stap van de meldcode gezamenlijk besproken. Indien er verschillende meningen bestaan over de uitvoering van de stappen, vindt er een discussie plaats:

"Bijvoorbeeld, één collega zei 'melden' en zes of zeven zeiden dat we eerst nog terug moesten naar een vorige stap. Maar dat verschilt toch. Iedereen interpreteert het weer anders." (M)

Er werd uitsluitend door de respondenten van Molendrift aangegeven dat het bespreken van casuïstiek in een multidisciplinair overleg als belangrijk wordt ervaren. Respondenten geven aan dat het werken met de meldcode mensenwerk is, waardoor verschillende partijen andere visies ontwikkelen voor de uitvoering in de praktijk:

"Je kunt de meldcode nog zo strak neerzetten als je wilt, maar het blijft mensenwerk. De één ziet emotionele verwaarlozing als situatie A en de andere kijkt ernaar en denkt: 'Het is niet goed, maar ik heb wel eens erger gezien.' Dus ik denk het erover hebben met elkaar en het blijven toetsen met elkaar, dat dat het allerbelangrijkste is." (M)

3. E-learningmodules

Er worden e-learningmodules aangeboden ter deskundigheidsbevordering. De e-learningmodules gaan meestal over het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling. De deelnemers van de module leren hetzelfde en passen dit vervolgens toe in de praktijk:

"Binnen de e-learning krijgt iedereen dezelfde informatie binnen en daarna moet je het echt binnen je eigen wijk gaan oefenen en proberen." (M)

Er werd enkel door respondenten van WIJ-Groningen aangegeven dat het volgen van e-learningmodules lastig kan zijn, vanwege de afhankelijkheid van technische middelen. Wanneer deze ontbreken of kapot zijn, kan de module niet worden gevolgd. Dit wordt als negatief ervaren:

"Er is ook nog een losse e-learningmodule waar ik onlangs aan begonnen ben. Nou vind ik technische hulpmiddelen niet altijd even tof. Ik heb hem niet afgemaakt, omdat mijn computer ermee ophield." (W)

4. Aandachtsfunctionaris

Aandachtsfunctionarissen worden door de respondenten als aanspreekpunt beschouwd binnen een organisatie. Een aandachtsfunctionaris van Molendrift vertelde dat collega's contact opnemen om de stappen van de meldcode te doorlopen en af te wegen of er gemeld moet worden. De respondenten ervaren het steunend om overleg te plegen met een aandachtsfunctionaris, omdat deze deskundig is binnen de uitvoering van de meldcode:

"Nu werkt het eigenlijk zo dat binnen Molendrift mensen naar ons toekomen. Dus die plannen dan wat bij mij in om even de stappen van de meldcode te doorlopen en te kijken of ze moeten melden." (M)

5. Overig

Er werd benoemd dat Molendrift een stappenplan heeft gemaakt, waarin onder andere vermeld staat waar op gelet moet worden en welke vragen gesteld kunnen worden. Dit wordt als een goede leidraad beschouwd en biedt steun aan de respondenten binnen Molendrift:

"Dat hebben we dan weer bij Molendrift extra gemaakt, van: 'Waar je op moet letten?' en 'welke vragen je kan stellen?' Dat is een goede leidraad, überhaupt die stappen wel. 'Waar moet je nou mee beginnen?', 'Naar wie kan je toe?', 'Welke vragen kun je stellen, aan jezelf, maar ook aan ouders of anderen?' Dus dat geeft wel houvast." (M)

Respondenten van WIJ-Groningen hebben positieve ervaringen met de training 'Hoe te praten met kinderen over kindermishandeling?' De training werd gegeven door een deskundige op het gebied van gesprekken met kinderen over kindermishandeling. Er werd geleerd hoe professionals gesprekken kunnen voeren met kinderen over nare belevingen en welke houding hierbij passend is. Dit wordt als waardevol ervaren:

"Over hoe je met kinderen in gesprek kunt gaan die nare situaties hebben meegemaakt. Het gaat over hoe je vertrouwen kan opbouwen en welke houding je moet aannemen. Dit was prachtig." (W)

Persoonlijke behoeften

Respondenten van Molendrift gaven aan er behoefte aan te hebben om vaker casuïstiek te bespreken binnen een multidisciplinair overleg. Daarnaast gaven zij aan de behoefte te hebben aan een training, waarin behandeld wordt hoe emoties onder controle gehouden kunnen worden binnen onveilige situaties:

"Een training over 'hoe kan je nou zorgen dat je niet direct in paniek schiet, maar eerst gewoon rustig kan ordenen en de tijd kan nemen om een situatie goed in beeld te krijgen?' Die rust en ordening bewaken zeg maar." (M)

Respondenten van WIJ-Groningen gaven aan behoefte te hebben aan een format dat ondersteuning biedt bij het scheiden van onderbuikgevoelens en feitelijke signalen. Het wordt gewenst om binnen dit format kritische vragen te verwerken, wat steun kan bieden om onderbuikgevoelens te concretiseren. Daarnaast gaven respondenten van WIJ-Groningen aan behoefte te hebben aan een ontwikkelgesprek met een praktijkbegeleider, waarin samen gekeken kan worden hoe zaken opgepakt kunnen worden en hoe de respondent het werken met de meldcode zelf vindt verlopen. Verder deelden de respondenten de persoonlijke behoefte om vaker in de praktijk te werken met inhoudelijke onderdelen van aangeleerde methodieken, zoals de onderdelen uit de Signs of Safety training:

"Dus bij een gesprek met een collega van: 'Wat heb je gevraagd?', 'Welke signalen heb je gezien?' en 'wat maakt dat dit huiselijk geweld zou zijn?' Als het een grijs gebied is: 'Welke onderbuikgevoelens heb je?' Dat het wel duidelijk is dat het onderbuikgevoelens zijn en geen feitelijkheden. Dus ik zou het intuïtieve stuk meer concretiseren." (W)

"Bijvoorbeeld de onderdelen uit de Signs of Safety training. De drie huizen, waar je dingen tegenover elkaar zet. 'Wat is er nou eigenlijk aan de hand en wat vinden we nou ingewikkeld?' Dat lijkt me erg interessant." (W)

Respondenten van WIJ-Groningen gaven tot slot aan het vervelend vinden dat de organisatie vertragend werkt in het bestellen van hulpmiddelen en dat er geen rekening wordt gehouden met de persoonlijke behoeften ten opzichte van deskundigheidsbevordering.

Er wordt door de respondenten van WIJ-Groningen gewenst dat het bestellen van hulpmiddelen sneller verloopt en dat er rekening wordt gehouden met de persoonlijke behoeften:

"Het is ook wel weer jammer dat er niet iemand met je meekijkt van: 'Waar zou je meer over willen weten en leren?' Dat zou eigenlijk wel, denk ik, kunnen verbeteren." (W)

3.9 Bijvangst

Het thema 'bijvangst' richt zich op de caseload van de respondenten. Dit is een onderwerp dat respondenten ter sprake brachten tijdens de interviews. Om deze reden werd het van waarde geacht om mee te nemen in dit onderzoek. Hierdoor werd de volgende code ontwikkeld: 'Caseload'.

De grootte van de caseload wordt door de respondenten als onverantwoord beschouwd. Respondenten ervaren als gevolg dat er onvoldoende aandacht kan worden besteed aan casuïstiek, vanwege tijdgebrek:

"Nou, ik vind het soms wat onverantwoord, omdat de caseload te veel is. De kwantiteit is te hoog. Ik denk dat het beter is als je, zeker met dit soort situaties, het wat strakker en intensiever kan inzetten. Juist als het aankomt op gezinnen waar er sprake is van veiligheidsvraagstukken. Volgens mij heb ik iets van vijftig casussen. Het lijkt mij gewoon veel gezonder als je gewoon tien doet en je daar volledig de inzet voor kan tonen." (W)

Wanneer het behandelen van casuïstiek veel tijd kost, komen respondenten in de knel met andere werkzaamheden. Dit wordt als vervelend en stressvol ervaren. Daarnaast vertelden de respondenten dat een te grote caseload ervoor dat er niet aan deskundigheidsbevordering wordt toegekomen. Respondenten schrijven zich in om trainingen bij te wonen, maar zeggen vanwege de drukte in de caseload vervolgens weer af:

"Dat doe je niet zo lang je het zo druk hebt, omdat je denkt: 'Ik kan het gewoon niet maken om daar donderdag een hele dag heen te gaan, want dan kom ik in de knel met de werkzaamheden die ik moet doen' " (M)

Hoofdstuk 4: Conclusie, discussie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

Dit onderzoek heeft de volgende vraag beantwoord: *‘Welke werkzame factoren en niet-werkzame factoren ondervinden professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?’* Uit de interviews is gebleken dat WIJ-Groningen en Molendrift zowel positieve als negatieve ervaringen hebben met de vernieuwde meldcode. Positieve ervaringen zijn onder andere het stappenplan van de meldcode en het plegen van collegiaal overleg. Er werden onder andere negatieve ervaringen gedeeld over de samenwerking met Veilig Thuis en het feitelijk in kaart brengen van signalen. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn de positieve ervaringen vertaald naar werkzame factoren en zijn de negatieve ervaringen vertaald naar niet-werkzame factoren.

Werkzame factoren

Uit dit onderzoek is gebleken dat de meldcode voor WIJ-Groningen werkzaam is om casuïstiek te kunnen beoordelen. Het stappenplan van de meldcode wordt door zowel WIJ-Groningen als Molendrift als werkzame factor beschouwd. Het zorgt ervoor dat de stappen van de meldcode met aandacht worden behandeld en voorkomt dat stappen worden overgeslagen. Dit komt overeen met de bevindingen van het onderzoek van Beukers et al. (2020), welke ook uitwees dat het stappenplan voorkomt dat stappen worden overgeslagen. Molendrift heeft een extra stappenplan ontwikkeld om ondersteuning te bieden bij het uitvoeren van de meldcode, wat als werkzaam wordt ervaren. WIJ-Groningen heeft behoefte aan eenzelfde soort stappenplan, welke specifiek gericht is op het scheiden van onderbuikgevoelens en feitelijke signalen. Dit onderzoek heeft verder uitgewezen dat het plegen van collegiaal overleg als werkzame factor wordt beschouwd binnen alle stappen van de meldcode, evenals binnen deskundigheidsbevordering. Het is werkzaam om de handelingen binnen de meldcode te toetsen, signalen te ordenen, vervolgstappen te bepalen, gevoelens te bespreken, geweld af te wegen en casuïstiek te beoordelen. Overleg met een aandachtsfunctionaris wordt als werkend ervaren, omdat deze deskundig is op het gebied van de meldcode. Binnen Molendrift wordt collegiaal overleg werkend beschouwd om de stappen met de benodigde aandacht te doorlopen. Dit onderzoek wijst daarnaast uit dat het werkzaam wordt ervaren om binnen het overleg met Veilig Thuis de eigen denkwijze te toetsen en om afspraken te maken met de organisatie. Het gezag wat Veilig Thuis uitstraalt wordt ook als werkzaam ervaren, omdat het cliënten aanzet tot actie. Verder wordt geconcludeerd dat het onderhouden van een transparante communicatie met betrokkenen een werkzame factor is, aangezien de betrokkenen hierdoor niet worden verrast en er gezamenlijk nagedacht kan worden over afspraken en oplossingen. Binnen WIJ-Groningen wordt het werkzaam ervaren om het netwerk van cliënten mee te nemen in afspraken en oplossingen. Daarbij biedt het netwerk een totaalbeeld van de situatie, wat ook werkzaam wordt ervaren binnen WIJ-Groningen. Het afwegingskader van de meldcode is een werkzame factor voor beide organisaties, omdat het richting geeft aan het handelen en het ondersteuning biedt bij het beoordelen van casuïstiek en het afwegen van geweld. Binnen Molendrift worden trainingen in het maken van een afweging van geweld als werkzaam beschouwd, evenals de optie om een preventieve melding te doen bij Veilig Thuis. Door een preventieve melding kunnen zorgen worden aangekaart, kan de situatie gemonitord worden en worden cliënten gerustgesteld. De monitorende functie van een melding wordt werkzaam

ervaren binnen WIJ-Groningen, omdat inzicht in voorgaande meldingen helpend is om een afweging en een beslissing te maken. Dit onderzoek wijst daarnaast uit dat het aanbod van trainingen over de vernieuwde meldcode werkzaam is, omdat dit ertoe leidt dat de professionals van WIJ-Groningen en Molendrift voldoende geïnformeerd zijn over de meldcode. Tot slot wordt geconcludeerd dat het binnen WIJ-Groningen de training ‘Hoe te praten met kinderen over kindermishandeling?’ werkzaam wordt ervaren. Echter wordt deskundigheidsbevordering enkel als werkzaam beschouwd indien deze aansluiting biedt aan de persoonlijke behoeften van professionals.

Niet-werkzame factoren

Eerder is geconcludeerd dat het stappenplan als werkend wordt beschouwd binnen beide organisaties. Echter wordt een beschrijving van de verantwoordelijkheden per organisatie gemist. Binnen Molendrift wordt het niet-werkzaam ervaren dat de meldcode overwegend op kindermishandeling is gericht, waardoor andere vormen van geweld worden gemist. Verder heeft het onderzoek uitgewezen dat het binnen Molendrift niet-werkzaam wordt ervaren dat er bij acute en structurele onveiligheid direct gemeld moet worden, omdat de mogelijkheid om alternatief te handelen wordt ontnomen. Dit komt overeen met de onderzoeksbevindingen van Beukers et al. (2020), waaruit blijkt dat de meldcode onvoldoende ondersteuning biedt om andere vormen dan kindermishandeling te signaleren en dat professionals een beperking in hun autonomie ervaren, sinds er direct gemeld moet worden bij acute en structurele onveiligheid. Verder heeft dit onderzoek uitgewezen dat het niet-werkend wordt ervaren om op basis van onderbuikgevoelens signalen in kaart te brengen en om signalen met een onduidelijke oorzaak te beoordelen. Signalen dienen feitelijk in kaart te worden gebracht, wat binnen beide organisaties moeilijk wordt ervaren. Daarnaast wordt er geconcludeerd dat het binnen collegiaal overleg niet-werkzaam wordt ervaren als er onenigheid ontstaat tussen collega's. Binnen Molendrift wordt het niet-werkzaam ervaren om overleg te plegen met een minder ervaren collega. Communicatie met verschillende partijen wordt niet-werkend beschouwd binnen WIJ-Groningen. Alle niet-werkzame factoren binnen het collegiaal overleg zorgen voor vertraging in het doorlopen van de meldcode. Verder blijkt uit dit onderzoek dat het plegen van overleg met Veilig Thuis als niet-werkzaam wordt ervaren, evenals de samenwerking en negatieve associaties met de organisatie. Binnen het overleg verloopt de communicatie moeizaam, omdat de medewerkers soms onvoldoende op de hoogte zijn van de vernieuwde meldcode, er vertraging optreedt in de verwijzing naar geschikte gesprekspartners en er onvoldoende steun wordt gehaald uit gegeven adviezen. Het trage proces na het doen van een melding wordt als de grootste weerhoudende factor beschouwd om casuïstiek überhaupt te melden. Uit onderzoek van Beukers et al. is ook gebleken dat Veilig Thuis onvoldoende terugkoppeling biedt wanneer er een melding is gedaan en dat het vertragende proces na een melding demotiverend werkt. Veilig Thuis legt daarbij regelmatig casuïstiek terug bij de organisaties. Dit zorgt voor een hogere werkdruk. Dit komt overeen met de onderzoeksbevindingen van Beukers et al., welke concludeerden dat er binnen wijkteams een hogere werkdruk ontstaat door teruggelegde meldingen. Verder wordt het niet-werkzaam beschouwd dat het taalgebruik van Veilig Thuis richting cliënten onvoldoende wordt afgestemd op de situatie. De negatieve associaties met Veilig Thuis worden niet-werkzaam ervaren, aangezien het doen van een melding bij de organisatie voor onrust zorgt en de aandacht van het proces wordt afgeleid. Daarnaast wordt er geconcludeerd dat twijfels over de uitspraken van cliënten, digitale communicatie met betrokkenen en ervaren weerstand vanuit cliënten niet werkzaam wordt ervaren binnen beide organisaties. Voor WIJ-

Groningen wordt de ervaren werkdruk, welke ontstaat bij het betrekken van het netwerk van de cliënt en het spreken van een kind, als niet werkzaam ervaren. Betreft het afwegen van het geweld wordt het niet-werkzaam ervaren dat een duidelijke definitie van acute- en structurele onveiligheid mist, omdat het maken van een afweging hierdoor wordt belemmerd. Binnen Molendrift wordt de combinatie van hulpverlening en het doen van een melding ingewikkeld ervaren, waardoor geconcludeerd wordt dat dit een niet-werkzame factor is voor de organisatie. Verder blijkt dat professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift persoonlijke behoeften hebben betreft deskundigheidsbevordering, waar momenteel onvoldoende op wordt ingespeeld. De aangeboden deskundigheidsbevordering komt in veel gevallen namelijk niet overeen met de persoonlijke behoeften. Binnen WIJ-Groningen wordt het vertragende aspect van het bestellen van hulpmiddelen als niet-werkend ervaren. Tot slot werd er meerdere malen aangegeven dat de grootte van de caseload als onverantwoord wordt beschouwd. Dit verhoogt het risico om goede kwaliteit te leveren (Fonds Collectief Belangen, z.d.). Er werd aangegeven dat dit negatieve invloed heeft op het volgen van deskundigheidsbevordering en het behandelen van casuïstiek. Hier kunnen echter geen conclusies over worden getrokken, aangezien dit niet het onderwerp is van dit onderzoek.

4.2 Discussie

Het meetinstrument, welke ontwikkeld is om de onderzoeksvraag te beantwoorden, heeft verschillende sterke punten. Ten eerste zijn de hoofdvragen op een wijze geformuleerd dat deze niet op een andere manier opgevat kunnen worden. Hierbij werd benadrukt dat deze letterlijk gesteld moeten worden. Deze vraagzuiverheid is een sterk punt van het meetinstrument, omdat het de kans verkleint dat de resultaten vertekend worden (van Rooijen & Bartelink, 2010). Daarbij werden de begrippen 'huiselijk geweld' en 'kindermishandeling' van tevoren werden vastgelegd, wat benadrukt werd in het meetinstrument. Hiermee werden verschillende interpretaties van de begrippen voorkomen, waardoor de validiteit en betrouwbaarheid werden vergroot (Brinkman & Oldenhuis, 2016). Verder kan sociale wenselijkheid een rol hebben gespeeld, omdat de respondenten zich ervan bewust waren dat zij deelnamen aan een onderzoek. Er is geprobeerd dit te minimaliseren door de methode van storytelling te gebruiken, aangezien dit de kans verkleint dat er sociaal wenselijk wordt geantwoord (Petri, 2019). Daarbij werd de anonimiteit gewaarborgd in de resultaten van het onderzoek door geen namen en specifieke situaties te verwerken. Ook dit verkleint de kans op sociaal wenselijke antwoorden (Heirwegh, 2004). Een ander sterk punt van dit onderzoek, is dat de data geanalyseerd werd door twee onderzoekers. De gecodeerde transcripties werden onderling vergeleken en gecontroleerd. Indien nodig werden interpretaties gecorrigeerd, zodat er een conformiteit ontstond. Hiermee werd de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid verhoogd. De tussentijdse resultaten werden bijgesteld en verdiept, totdat er verzadiging optrad. Er werd geen nieuwe informatie verworven, wat inhoudt dat er voldoende interviews waren afgenomen (Boeije & Bleijenbergh, 2019). Dit maakt dat de onderzoeksresultaten intern valide zijn. De onderzoeksresultaten zijn echter niet generaliseerbaar voor de gehele eerstelijnszorg en tweedelijnszorg en dus niet extern valide. Dit onderzoek kan toekomstige onderzoekers daarentegen wel ondersteunen, door de kijk op soortgelijke situaties te verscherpen (Doornewaard, Kil & van de Ven, 2019).

Tot slot wordt het als verbeterpunt beschouwd dat de interviews werden opgenomen met een dictafoon. Dit is gunstig voor de betrouwbaarheid, omdat het de mogelijkheid biedt om

woordelijk te transcriberen en de resultaten niet werden vertekend door eigen interpretaties (Boeije & Bleijenbergh, 2019).

Verbeterpunten

Het onderzoeksproces heeft ook een aantal verbeterpunten. Ten eerste werd er tijdens het analyseren van de resultaten geconstateerd dat de hoofdvragen van het meetinstrument gericht zijn situationele factoren en niet op ervaringen. Er werd enkel doorgevraagd op de ervaringen van de respondenten. Hierdoor werd er binnen bepaalde thema's vooral algemene informatie verkregen. Dit heeft de inhoudsvaliditeit van het meetinstrument negatief beïnvloed, omdat de hoofdvragen onvoldoende werkzaam bleken om ervaringen in kaart te brengen (van Rooijen & Bartelink, 2010).

Een ander verbeterpunt van het onderzoek is de wervingsprocedure. Het plan was om een aselecte steekproef te trekken, door de opdrachtgever een e-mail te laten versturen binnen Molendrift over het onderzoek. Vanwege de beperkte respons op deze e-mail, hebben de onderzoekers het eigen netwerk benaderd en respondenten gevraagd om hetzelfde te doen. Deze gelegenheidssteekproef en sneeuwbalmethode hebben de representativiteit van het onderzoek benadeeld (Brinkman & Oldenhuis, 2016).

De onderzoekers hadden de voorkeur om de interviews fysiek af te nemen, maar dit was onmogelijk vanwege COVID-19. De interviews werden hierdoor via Teams afgenomen. Een gebrekkige internetverbinding had nadelige effecten voor de verstaanbaarheid. Daarnaast konden de onderzoekers verminderd letten op non-verbale communicatie. Deze twee aspecten hebben ervoor gezorgd dat er minder gericht doorgevraagd kon worden.

4.3 Aanbevelingen

De opdrachtgever wenste inzichtelijk te krijgen welke werkzame en niet-werkzame factoren de professionals binnen Molendrift en WIJ-Groningen ervaren, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit onderzoek heeft tot de eerste inzichten geleid. Op basis van deze inzichten zijn aanbevelingen ontwikkeld voor het beleid, de praktijk en vervolgonderzoek.

Beleid

Dit onderzoek heeft uitgewezen dat WIJ-Groningen en Molendrift het werkzaam ervaren om overleg te plegen met een aandachtsfunctionaris, om casuïstiek te bespreken in multidisciplinair overleg en om trainingen te volgen over het gebruik van de vernieuwde meldcode. Hierdoor wordt het aan beide organisaties aanbevolen om te blijven investeren in deze vormen van deskundigheidsbevordering. Dit onderzoek heeft verder uitgewezen dat professionals binnen beide organisaties persoonlijke behoeften hebben ter deskundigheidsbevordering, waar momenteel niet op wordt ingespeeld. Het wordt aanbevolen om werknemers jaarlijks een enquête te laten invullen en het aanbod van deskundigheidsbevordering hierop aan te passen.

Binnen WIJ-Groningen wordt de training 'Hoe te praten met kinderen over kindermishandeling?' werkzaam ervaren. Daarnaast wordt er binnen de organisatie spanning ervaren, wanneer er met een kind wordt gesproken. Vanwege deze twee factoren wordt het aan WIJ-Groningen aanbevolen om jaarlijks te blijven investeren in deze training. Aan Molendrift wordt geadviseerd om dezelfde training aan te bieden, indien de professionals hier behoefte aan hebben. Verder blijkt uit dit onderzoek dat er binnen WIJ-Groningen behoefte is aan een ontwikkelingsgesprekken met een praktijkbegeleider. Hier kunnen de persoonlijke

ervaringen betreft het werken met de vernieuwde meldcode worden besproken en kan er worden gereflecteerd op het handelen. Het wordt aan WIJ-Groningen aanbevolen om dit twee keer per jaar te organiseren en professionals de mogelijkheid te bieden om deze vaker in te plannen, indien hier behoefte aan is. Daarbij hebben professionals van WIJ-Groningen de behoefte om in de praktijk te werken met inhoudelijke onderdelen van aangeleerde methodieken, zoals de onderdelen van de Signs of Safety training. Het wordt aan WIJ-Groningen aanbevolen om dit te verzorgen. Verder wordt aan WIJ-Groningen aanbevolen om het bestellen van hulpmiddelen sneller te laten verlopen. Uit dit onderzoek is namelijk gebleken dat dit traag verloopt, wat als niet-werkzaam wordt ervaren.

Uit dit onderzoek is gebleken dat Molendrift een stappenplan heeft ontwikkeld, waarin aanvullende vragen en afwegingen zijn vormgegeven. Dit wordt als werkzaam beschouwd binnen de organisatie. Het wordt aan Molendrift aanbevolen om deze te blijven gebruiken. Daarbij heeft dit onderzoek uitgewezen dat er binnen WIJ-Groningen behoefte is aan eenzelfde soort instrument, wat zich specifiek richt op het scheiden van feitelijke signalen en onderbuikgevoelens. Aan WIJ-Groningen wordt geadviseerd om deze te ontwikkelen. Het instrument kan bestaan uit een signalenkaarten, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen feitelijke signalen en onderbuikgevoelens. Daarbij kan een stappenplan worden vormgegeven, om signalen op verschillende manieren te verzamelen. Voorbeelden van stappen zijn: het uitvoeren van dossieranalyse, het gesprek aangaan met de cliënt en andere betrokkenen en observatie in de huiselijke sfeer. Per stap kunnen vragen worden toegevoegd, die het verzamelen van feitelijke signalen kunnen stimuleren. Binnen het gesprek met een cliënt kunnen vragen worden toegevoegd als: 'Hoe is de thuissituatie?' en 'hoe gaat het met de opvoeding van uw kinderen?' Daarbij kunnen afwegingskaders worden toegevoegd, om bijvoorbeeld de betrouwbaarheid van de signalen af te wegen.

Verder heeft dit onderzoek uitgewezen dat binnen WIJ-Groningen en Molendrift een duidelijke definitie van acute onveiligheid en structurele onveiligheid wordt gemist. Hierdoor wordt het afwegen van geweld belemmerd. Het wordt aan de organisaties aanbevolen om de definitie van deze begrippen te verduidelijken en een instrument te ontwikkelen, waarmee specifiek kan worden afgewogen of er sprake is van acute- en/of structurele onveiligheid. Aan de hand van de definities kan een lijst worden ontwikkeld, met vragen die met 'ja', 'nee' of 'weet ik niet' beantwoord kunnen worden. Hierbij duidt 'ja' op de aanwezigheid van een factor, welke passend is bij acute- en/of structurele onveiligheid. 'Nee' toont de afwezigheid van een factor aan. Wanneer 'weet ik niet' wordt gekozen, geeft dit een indicatie dat er mogelijk verder onderzoek moet worden verricht om signalen in kaart te brengen. Voorbeelden van vragen om structurele onveiligheid in kaart te brengen zijn: 'Is er een voorgeschiedenis van geweld?', 'Is er sprake van verslavingsproblematiek?' en 'Wordt er crimineel gedrag vertoont?'. Deze drie factoren vergroten namelijk de kans op een structureel onveilige situatie (Ministerie van Justitie en Veiligheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2018).

Praktijk

Het wordt aanbevolen om de werkzame factoren, die in de praktijk worden ervaren, te stimuleren en te continueren. De werkzame factoren zijn: 'het gebruik van het stappenplan van de meldcode', 'het plegen van collegiaal overleg', 'transparante communicatie met cliënten en betrokkenen', 'het gebruik van het afwegingskader van de meldcode', 'het doen van een preventieve melding', 'het volgen van deskundigheidsbevordering, indien deze

aansluit bij de persoonlijke behoeften', 'het betrekken van het netwerk van cliënten' en 'de monitorende functie van een melding'.

Uit dit onderzoek is gebleken dat het binnen WIJ-Groningen en Molendrift moeilijk wordt ervaren om signalen feitelijk in kaart te brengen. Daarentegen werd er niet aangegeven dat instrumenten worden ingezet om dit gemakkelijker te maken. Signalenlijsten kunnen ondersteuning bieden om onderbuikgevoelens te beargumenteren met feitelijke observaties. Deze zijn onder andere ontwikkeld door het Nederlands Jeugdinstituut en worden openbaar beschikbaar gesteld op www.signalenkaart.nl (Janssen et al., 2019). De signalenlijsten verschillen per vorm van geweld. De lijst van kindermishandeling is bijvoorbeeld anders dan de lijst van partnergeweld. Binnen de signalenlijsten van kindermishandeling worden onder andere signalen met betrekking tot het lichamelijk welzijn, gedrag van de ouder, gedrag van het kind en gezinssituatie toegelicht (Nederlands Jeugdinstituut, 2011). Het wordt aan de professionals van WIJ-Groningen en Molendrift aanbevolen om gebruik te maken van deze signalenlijsten.

Vervolgonderzoek

Uit dit onderzoek is gebleken dat er meerdere niet-werkzame factoren worden ervaren binnen de samenwerking met Veilig Thuis. Er is nog geen onderzoek verricht naar de oorzaken van deze factoren. Het is echter belangrijk dat dit wordt uitgevoerd, omdat de niet-werkzame factoren het handelen binnen de meldcode negatief beïnvloeden. Hierdoor wordt aan het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling aanbevolen om hier onderzoek naar te verrichten naar de oorzaken. Er wordt geadviseerd om diepte-interviews af te nemen bij medewerkers van Veilig Thuis. Op deze wijze kan inzichtelijk worden gemaakt welke belemmeringen de medewerkers ervaren en hoe dit het werk beïnvloedt. Uit dit onderzoek is ook gebleken dat cliënten negatieve associaties hebben met Veilig Thuis. Wanneer Veilig Thuis betrokken wordt bij casuïstiek, worden cliënten angstig. Dit heeft negatieve gevolgen voor het doorlopen van de meldcode. Hierdoor wordt het aan het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling aanbevolen om onderzoek te verrichten naar de oorzaken van deze negatieve associaties. Het wordt geadviseerd om diepte-interviews af te nemen bij cliënten die te maken hebben gehad met Veilig Thuis. Op deze wijze kunnen de ervaringen in kaart worden gebracht en kan inzichtelijk worden gemaakt waar de associaties vandaan komen.

Tot slot is uit dit onderzoek gebleken dat een te grote caseload mogelijk nadelige gevolgen heeft voor het behandelen van casuïstiek en het volgen van deskundigheidsbevordering. Hierdoor wordt het aan het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling aanbevolen om vervolgonderzoek te verrichten naar dit onderwerp, door middel van het afnemen van diepte-interviews binnen de eerstelijnszorg en tweedelijnszorg. Door professionals een logboek te laten bijhouden, kan inzichtelijk worden gemaakt wat de gevolgen zijn van een te grote caseload. Hierin kunnen professionals bijhouden hoe hun dagen eruitzien en kunnen zij hun ervaringen, gedachten en verwachtingen beschrijven. Het wordt aangeraden om een format op te stellen voor het logboek met vragen die de professionals wekelijks moeten beantwoorden. Voorbeelden van dergelijke vragen zijn: 'In welke mate kom je toe aan het zorgvuldig behandelen van casuïstiek?' en 'In welke mate heb jij jouw weektaken zorgvuldig kunnen afronden, binnen de verwachte tijd?'. Op deze wijze wordt de relevante informatie verzameld. Het wordt aan het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling aanbevolen om ingevulde logboeken te analyseren, met het doel om de gevolgen van een te grote caseload inzichtelijk te maken.

Literatuurlijst

Augeo Foundation. (2020). Hoe werk je binnen het wijkteam met de meldcode? Opgehaald van: <https://www.augeo.nl/actueel/hoe-werk-je-binnen-het-wijkteam-met-de-meldcode>

Aukes, N. (2016). *Kwaliteitsstatuut Molendrift*. Opgehaald op 6 oktober, via: <https://www.molendrift.nl/images/hulp/kwaliteit/Kwaliteitsstatuut-Molendrift-dd-24-nov-2016.pdf>

Baarda, B. (2012). *Basisboek Interviewen*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers bv.

Beukers, M., van Dijk, P. H., Frederiks, B. J., Geertsema, C. M., Ridderbos-Hovingh, C. M., Tingen, A., Veen, C., Winter, H. B. & Woestenburger, N.O.M. (2020). *Evaluatie Wet Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling*. Den Haag: ZonMw.

Boeije, H., & Bleijenbergh, I. (2019). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Den Haag: Boom.

Bonnet, R. (2019). *De kleine gids kindermishandeling*. Deventer: Schulink a Wolters Kluwer Business.

Brinkman, J. & Oldenhuis, H. (2016). *Cijfers spreken*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.
Coulter, C., Michael, C., & Poynor, L. (2007). Storytelling as pedagogy: an unexpected outcome of narrative inquiry. *Curriculum Inquiry*, 37(2), 103-122.

CSO Dienstverlening. (z.d.). *Transcriberen*. Opgehaald van [cso-dienstverlening.nl: https://www.cso-dienstverlening.nl/transcriberen](https://www.cso-dienstverlening.nl/transcriberen)

Doorewaard, H., Kil, A., & Ven, A., van de. (2019). *Praktijkgericht kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom uitgevers.

Douma, L., & Hoes, M. (2020). *Handelen bij kindermishandeling en huiselijk geweld - Van signalering tot besluit*. Amsterdam: Boom.

Fonds Collectief Belangen. (z.d.). *Werken in de jeugdzorg*. Opgehaald van: https://www.jeugdzorg-werkt.nl/sites/fcb_jeugdzorg/files/werkdruk_jeugdzorg_aanleiding_en_belang_van_actie.pdf

Gratton, C., Jones, I., & Robinson, T. (2011). *Research Methods for Sports Studies*. Canada: Uitgeverij Routledge.

Heirwegh, T. (2004). *Vertekening door sociale wenselijkheid in onderzoek naar onethisch consumentengedrag: vergelijking van verschillende onderzoeksstimuli*. Gent: Universiteit Gent.

Höing, M., Janssen, J., Boer, A., & Liebrechts, M. (2017). *Bespreekbaar maken van seksualiteit en intimiteit - Handboek voor professionals in zorg en welzijn*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Janssen, H., Wentzel, W., & Schakenraad, W. (2019). *Basisboek huiselijk geweld*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Kempe, C.H., Silverman, F.N., Steele, B.F., Droegemueller, W., Silver, H.K. The Battered-Child Syndrome. *JAMA*. 1962; 181(1): 17-24.

Ketner, S. L. (2019). *Samen voor veilig opgroeien - De koers van het lectoraat Integrale Aanpak Kindermishandeling*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen.

Lakerveld, K., & Mans, J. (2015). *Huiselijk geweld stopt nooit vanzelf!* Ede: Christelijke Hogeschool Ede.

Leeuwen, M., van. (2014). *Digitale handreiking Aanpak Kindermishandeling*. Rijksoverheid.

Li, X. (2005). A Tao of Narrative Dynamic Splicing of Teacher Stories. California State University.

Meesters, J., Basten, F. & van Biene, M. (2010). Vraaggericht werken door narratief onderzoek. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 21-37.

Ministerie van Justitie en Veiligheid. (2012). *De kwalitatieve steekproef als instrument voor effectief en efficiënt toezicht door de Inspectie VenJ*. Den Haag: Inspectie Veiligheid en Justitie.

Ministerie van Justitie en Veiligheid & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2018). *Het afwegingskader in de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*. Den Haag: Rijksoverheid.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.d.). *Lichamelijk geweld*. Opgehaald van huiselijkgeweld.nl: <https://www.huiselijkgeweld.nl/vormen/lichamelijk-geweld>

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2016). *Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Microsoft. (z.d.). *Audio- en videobellen*. Opgehaald van microsoft.com: <https://www.microsoft.com/nl-nl/microsoft-365/microsoft-teams/voice-calling?market=nl>

Molendrift. (2019). *Onze mensen*. Opgehaald van molendrift.nl: <https://www.molendrift.nl/organisatie/onze-mensen>

Movisie. (2016, juni 7). *Wat is huiselijk geweld?* [Foto]. Opgehaald van movisie.nl: https://www.google.com/imgres?imgurl=https://www.movisie.nl/sites/movisie.nl/files/styles/header_image_desktop/public/2018-04/huiselijk-geweld.jpg?itok%3DEV9JZ_aW&imgrefurl=https://www.movisie.nl/artikel/wat-huiselijk-geweld&tbnid=7wPz2ED702GOQM&vet=1&docid=BY35OuDpvkqiFM&w=1200&h=590&source=sh/x/im

Nederlands Jeugdinstituut. (2018, november). *Kindermishandeling*. Opgehaald van huiselijkgeweld.nl: <https://www.huiselijkgeweld.nl/vormen/kindermishandeling#:~:text=De%20meest%20voorkomende%20vormen%20van,24%20procent%20van%20de%20gevallen.>

Nederlands Jeugdinstituut. (2019, februari 15). *Samenhang kindermishandeling en huiselijk geweld*. Opgehaald van nji.nl: <https://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp-Partnergeweld#ch313820>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Werken met de meldcode*. Opgehaald van nji.nl: <https://www.nji.nl/Werken-met-de-meldcode>

Nederlands Jeugdinstituut. (2011). *Signalen van kindermishandeling*. Opgehaald van nji.nl: <https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/signalenkm4tot12.pdf>

Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. (2017, november 22). *Van handelings- verlegenheid naar handelingsbereidheid*. Opgehaald van ncj.nl: <https://www.ncj.nl/actueel/blogs/blogpost/van-handelingsverlegenheid-naar-handelingsbereidheid>

Nederlands Jeugdinstituut. (z.d.). *Signaleren van kindermishandeling*. Opgehaald van nji.nl: <https://www.nji.nl/nl/Kennis/Dossier/Kindermishandeling/Signaleren-van-kindermishandeling>

Petri, D. & Doornenbal, J. (2020). *Leven, leren, spelen op een IKC*. Kinderen en ouders over hun leven, spelen, en leren op een Integraal Kindcentrum. Hanzehogeschool te Groningen.

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (2020, juni 30). *Gevolgen van kindermishandeling*. Opgehaald van richtlijnenjeugdhulp.nl: <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/waar-gaat-deze-richtlijn-over/gevolgen-kindermishandeling/>

Rijksoverheid. (z.d.). *Herken signalen bij het kind*. Opgehaald van ikvermoedhuiselijkgeweld.nl: <https://www.ikvermoedhuiselijkgeweld.nl/kindermishandeling/let-op-de-signalen/herken-signalen-bij-het-kind>

Rijksoverheid. (2018, juli 2). *Verbeterde meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling*. Opgehaald van rijksoverheid.nl: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-volksgezondheid-welzijn-en-sport/documenten/videos/2018/07/02/verbeterde-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling>

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming. (2020, 30 juni). *Kennis, attitude en vaardigheden (competenties)*. Opgehaald van richtlijnenjeugdhulp.nl: <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/kennis-attitude-en-vaardigheden-competenties/uitgangsvraag/>

Rothfus, J. (2015). *Ethiek in de psychologie*. Amsterdam: Pearson Benelux BV.

Slachtofferhulp Nederland. (z.d.). *Signalen van huiselijk geweld*. Opgehaald van slachtofferhulp.nl: <https://www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenissen/huiselijk-geweld/signalen-van-huiselijk-geweld/>

Stichting School & Veiligheid. (z.d.). *Taken en functies op het gebied van sociale veiligheid*. Opgehaald van schoolenveiligheid.nl: <https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/kennisbank/taken-en-functies-op-gebied-sociale-veiligheid/>

Sweers, A. (2009, november 4). *Meldcode Huiselijk Geweld: Een nieuwe norm?* Opgehaald van zorgwelzijn.nl: <https://www.zorgwelzijn.nl/meldcode-huiselijk-geweld-een-nieuwe-norm-zwz014699w/>

Tesselaar S. & Scheringa, A. (2008). *Storytelling-handboek*. Amsterdam: Boom Uitgevers.

Toolkit Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. (z.d.). *Waarom een aandachtsfunctionaris?* Opgehaald van toolkitaandachtsfunctionaris.nl: <https://www.toolkitaandachtsfunctionaris.nl/>

Toolkit Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling. (z.d.). *Wat doet een aandachtsfunctionaris?* Opgehaald van toolkitaandachtsfunctionaris.nl: <https://www.toolkitaandachtsfunctionaris.nl/#intro>

Tubbing, L. (2017). *Deductie vs inductie: alles wat je moet weten*. Opgehaald van deafstudeerconsulent.nl: <https://deafstudeerconsultant.nl/deductie-vs-inductie-alles-wat-ie-moet-weten-hierover/>

van Rooijen, K., & Bartelink, C. (2010). *Gebruik van instrumenten in de praktijk*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Veilig Thuis. (z.d.). *Hoe werkt veilig thuis?*. Opgehaald van veiligthuis.nl: <https://veiligthuis.nl/hoe-werkt-veilig-thuis/>

Veilig Thuis Noord-Holland Noord. (z.d.). *Veelgestelde vragen meldcode*. Opgehaald van veiligthuisnhn.nl: <https://www.veiligthuisnhn.nl/professionals/meldcode/veelgestelde-vragen-meldcode.aspx#:~:text=Het%20doel%20van%20de%20verplichting,van%20huiselijk%20geweld%20en%20kindermishandeling.&text=Bij%20de%20verplichting%20om%20te,geweld%20en%20Fof%20kindermishand>

Veilig Thuis Noordoost Gelderland. (2019). *Regionale bijeenkomst samenwerken aan veiligheid*. Opgehaald van veiligthuisnoordoost gelderland.nl: <https://www.veiligthuisnoordoost gelderland.nl/wp-content/uploads/2019/03/Presentatie-extra-regiobijeenkomst-Lochem-Apeldoorn-2019.pdf>

Week tegen kindermishandeling. (2020). *'Als jeugdarts en als moeder wil ik niet de andere kant op kijken'*. Opgehaald van weektegenkindermishandeling.nl: <https://www.weektegenkindermishandeling.nl/wp-content/uploads/2020/09/Verhaal-26-van-30-Eveline.pdf>

WIJ Groningen. (z.d.). *Onze organisatie*. Opgehaald van wij.groningen.nl: <https://wij.groningen.nl/over-wij-groningen/onze-organisatie/>

Bijlage 1: Het interviewschema

Respondentnummer:

Interviewer: Eline Hoekstra / Amber Füglistahler

Datum:

Tijd:

Algemene gegevens:

Geslacht	
Hoogst afgeronde opleiding	
Werkgever	
Huidige functie(s)	
Aantal jaren werkervaring met de (vernieuwde) meldcode	

Introductie

- Gastheerschap: Aandacht bieden, met doel de respondent welkom te laten voelen;
- Bedanken voor deelname;
- Benoemen geluidsopname: checken of zij het hier echt mee eens zijn (verwijzen naar de eerder gestuurde brief waarin dit is genoemd);
- Privacy benoemen: Het interview wordt opgenomen. Deze opname wordt gebruikt om het interview uit te werken. Zodra dit is gedaan wordt de opname verwijderd. Jouw naam wordt niet gebruikt in ons onderzoek. Daarnaast zal gevoelige informatie geanonimiseerd worden of buiten beschouwing worden gelaten, afhankelijk van uw toestemming en de inhoud;
- Toestemmingsformulier ondertekenen;
- Tutoyeren.

Doel

Het doel van dit onderzoek is het verkrijgen van inzicht in de positieve- en negatieve ervaringen van professionals binnen WIJ-Groningen en Molendrift, betreft het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Resultaten

De gegevens uit de interviews worden gebruikt om aanbevelingen te schrijven aan het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling, over de vernieuwde meldcode.

Tijdsbestek

We streven ernaar om het interview 45 minuten te laten duren, met de mogelijkheid van een kwartier uitloop.

Interview

Het interview bestaat uit algemene vragen en vragen die gebaseerd zijn op de vijf stappen van de vernieuwde meldcode. We zullen beginnen met de algemene vragen. Vervolgens worden de vijf stappen apart van elkaar behandeld. Iedere stap vormt een eigen topic, waar vragen worden gesteld waarbij jouw ervaringen centraal staan.

Vragen:

“Voordat we gaan beginnen, heb je nog vragen?”

Algemene vragen

- Kan je wat vertellen over jouw functie(s) binnen Molendrift/WIJ-Groningen?
- Hoe ziet een gemiddelde werkdag er voor jou uit?

Binnen dit interview worden de termen 'huiselijk geweld' en 'kindermishandeling' genoemd.

- Wat versta jij onder huiselijk geweld?
- Wat versta jij onder kindermishandeling?

[Niet benoemen] *Indien de respondent een definitie geeft, zoals hieronder besproken, wordt dit verder niet benoemd. Indien de respondent een ander antwoord geeft dan de definitie hieronder is beschreven, wordt de definitie voorgelezen, zodat de onderzoeker en de respondent dezelfde definitie hanteren gedurende het interview.*

- [Voorlezen] Huiselijk geweld is geweld dat wordt veroorzaakt door een persoon uit de persoonlijke kring van de getroffene. Deze kring kan bestaan uit partners, ex-partners, bloedverwanten, gezinsleden en bij de familie betrokken vrienden (Rijksoverheid, z.d.).
- [Voorlezen] Kindermishandeling is iedere vorm van gewelddadige of bedreigende interactie voor een minderjarige, op lichamelijk, seksueel of psychisch niveau. De interactie wordt passief of actief opgedrongen door een persoon waarvan de minderjarige afhankelijk is. Als gevolg wordt er ernstige schade veroorzaakt of dreigt deze te worden veroorzaakt, op het gebied van lichamelijke of psychische beschadiging (Bonnet, 2019).
- In welke mate krijg jij op het werk te maken met kindermishandeling en/of huiselijk geweld?
- In welke mate heb jij/krijg jij te maken met de vernieuwde meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling?
- Wat voor deskundigheidsbevordering krijg jij momenteel aangeboden binnen jouw organisatie, op het gebied van de uitvoering van de meldcode?

Startvraag: 'Op welke manier werk jij met de vernieuwde meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling?

- Vervolgens ingaan op de onderstaande topics.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

[In eigen woorden introduceren] De eerste stap van de meldcode bestaat uit het in kaart brengen van signalen. Deze dienen feitelijk vastgelegd te worden in een dossier.

Hoofdvraag 1 [letterlijk stellen]: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld in kaart bracht?'

Doorvragen ter inspiratie, gericht op de situatie, ervaring en gevoel:

Gericht op de situatie:

- Wanneer speelde dit?
- En toen..
- Hoe kwam dat?
- Wanneer was dit het geval?
- Waar speelde dit zich af?
- Hoe verliep dit?
- Wat gebeurde er toen?
- Wat bedoel je met..
- Kan je hier een voorbeeld van geven?
- Welke signalen merkte je op?
- Waardoor vertrouwde je de situatie niet?
- Hoe ging je te werk?
- Kun je ... beschrijven?

Gericht op ervaring:

- Hoe ervaaarde je dit?
- Hoe was dit voor jou?
- In welke mate voelde je je voorbereid op de situatie?
- Wat ervaaarde je als steunend?
- Wat ervaaarde je als belemmerend?

Gericht op gevoel:

- Hoe voelde dit voor jou?
- Welke gedachten kwamen er in je op?
- Wat ging er toen door je heen?
- Wat deed dit met je? Hoe komt dit?
- In welke mate raakte je dit persoonlijk? Waarom?
- Welke dilemma's ervaaarde je? Waar kwam dit vandaan?
- Welke twijfels speelden mee? Waar kwam dit vandaan?

Belangrijk: focussen op de dilemma's, twijfels, wat raakt je als persoon, wat doet het met je?

Stap 2: Overleg met een deskundige collega en/of Veilig Thuis

[In eigen woorden introduceren] De tweede stap van de meldcode betreft het overleg met een deskundige collega of veilig thuis, over de signalen die bij stap 1 in kaart zijn gebracht. Signalen kunnen door overleg worden toegelicht, verhelderd en geïnterpreteerd worden.

Hoofdvraag 2a [letterlijk stellen]: Kan je een situatie beschrijven waarin jij een collegiaal overleg pleegde?

De volgende vraag wordt pas gesteld, wanneer de bovenstaande zo compleet mogelijk is beantwoord.

Hoofdvraag 2b [letterlijk stellen]: Kan je een situatie beschrijven waarin jij een overleg met Veilig Thuis pleegde?

Doorvragen ter inspiratie, gericht op de situatie, ervaring en gevoel:

Gericht op de situatie:

- Wanneer speelde dit?
- En toen..
- Hoe kwam dat?
- Waar speelde dit zich af?
- Hoe verliep dit gesprek?
- Wat gebeurde er toen?
- Wat bedoel je met..
- Kan je hier een voorbeeld van geven?
- Hoe benaderde je.. (VT of collega)?
- Wat maakte dat je naar deze persoon/VT toe ging voor overleg?
- Hoe verliep het gesprek?
- Wie heb je benaderd? Wat was hier de reden voor?
- Hoe lang hebben jullie gesproken?
- In welke setting vond het gesprek plaats?

Gericht op ervaring:

- *Hoe ervaaarde je het gesprek?*
- *Hoe was dit gesprek voor jou?*
- *In welke mate voelde je je voorbereid op het gesprek?*
- *Wat ervaaarde je als steunend aan het gesprek?*
- *Wat ervaaarde je als belemmerend aan het gesprek?*

Gericht op gevoel:

- *Welke gevoelens ervaaarde je voor het gesprek aan?*
- *Welke gevoelens ervaaarde je tijdens het gesprek?*
- *Wat was jouw gevoel na het gesprek?*
- *Welke gedachten kwamen er in je op voor het gesprek?*
- *Welke gedachten kwamen er tijdens het gesprek in je op?*
- *Wat ging er door je heen, nadat het gesprek had plaatsgevonden?*
- *Wat deed dit met je? Waarom?*
- *In welke mate raakte je dit persoonlijk? Waarom?*
- *Welke dilemma's ervaaarde je? Waar kwam dit vandaan?*
- *Welke twijfels speelden mee? Waar kwam dit vandaan?*

Belangrijk: focussen op de dilemma's, twijfels, wat raakt je als persoon, wat doet het met je?

Stap 3: Gesprek met betrokkenen

[In eigen woorden introduceren] Bij de derde stap van de meldcode worden zorgen met betrokkenen (of ouders/verzorgers van een kind besproken). Indien jouw veiligheid bedreigd kan worden, kan hiervan afgezien worden. Ook als het de veiligheid van de cliënt kan tegenwerken, kan hiervan worden afgeweken.

Hoofdvraag 3 [letterlijk stellen]: 'Kan je een situatie beschrijven waarin je een gesprek bent aangegaan met betrokkenen, de cliënt en het netwerk, om jouw zorgen over signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld te bespreken?'

Doorvragen ter inspiratie, gericht op de situatie, ervaring en gevoel:

Gericht op de situatie:

- Wanneer speelde dit?
- En toen..
- Hoe kwam dat?
- Hoe verliep dit gesprek?
- Wat gebeurde er toen?
- Wat bedoel je met..
- Kan je hier een voorbeeld van geven?
- Hoe heb je de betrokkenen benaderd voor een gesprek?
- Wat maakte dat je specifiek deze persoon hebt uitgenodigd voor een gesprek?
- Hoe verliep het gesprek?
- Hoe lang hebben jullie gesproken?
- In welke setting vond het gesprek plaats?

Gericht op ervaring:

- Hoe ervaaarde je het gesprek?
- Hoe was dit gesprek voor jou?
- In welke mate voelde je je voorbereid op het gesprek?
- Wat ervaaarde je als positief aan het gesprek?
- Wat ervaaarde je als minder positief aan het gesprek?
- Hoe kijk je terug op het gesprek?

Gericht op gevoel:

- Welke gevoelens ervaaarde je voor het gesprek aan?
- Welke gevoelens ervaaarde je tijdens het gesprek?
- Wat was jouw gevoel na het gesprek?
- Welke gedachten kwamen er in je op voor het gesprek?
- Welke gedachten kwamen er tijdens het gesprek in je op?
- Wat ging er door je heen, nadat het gesprek had plaatsgevonden?
- Wat deed dit met je? Waarom?
- In welke mate raakte je dit persoonlijk? Waarom?
- Welke dilemma's ervaaarde je? Waar kwam dit vandaan?
- Welke twijfels speelden mee? Waar kwam dit vandaan?

Belangrijk: focussen op de dilemma's, twijfels, wat raakt je als persoon, wat doet het met je?

Stap 4: Afwegen van geweld

[Introduceren in eigen woorden] Wanneer je signalen in kaart hebt gebracht, overleg hebt gepleegd met een collega of Veilig Thuis en een gesprek hebt gevoerd met de betrokkenen, weeg je het geweld af. Je maakt dan een inschatting van de situatie, op basis van de vernomen ernst en aard.

Hoofdvraag 4 [letterlijk stellen]: Kan je een situatie beschrijven waarin je een inschatting maakte van de aard en de ernst van een situatie?

Doorvragen ter inspiratie, gericht op de situatie, ervaring en gevoel:

Gericht op de situatie:

- Hoe maakte je de inschatting? Wat was hier de reden voor?
- Met welke factoren hield je rekening? Waarom?
- Waar heb je de inschatting op gebaseerd? Wat zorgde hiervoor?
- Wanneer speelde dit?
- Hoe verliep het proces?
- En toen...
- Wat gebeurde er toen?
- Wat bedoel je met..
- Kan je hier een voorbeeld van geven?
- Wat was de uitkomst?
- Je zei.. Kan je hier meer over vertellen?

Gericht op ervaring:

- Hoe ervaaarde je het inschattingsproces? Waarom?
- In welke mate voelde je je voorbereid op het maken van een inschatting? Hoe komt dit?
- Wat ervaaarde je als positief aan het inschattingsproces? Waarom?
- Wat ervaaarde je als minder positief aan het inschattingsproces? Waarom?
- Hoe kijk je terug op het maken van de inschatting? Waarom?
- Wat ervaaarde je als steunend bij het maken van een inschatting? Waarom?
- Hoe kijk je terug op het inschattingsproces? Waarom?
- Hoe kijk je terug op je eigen handelen? Waarom?

Gericht op gevoel:

- Hoe voelde dit voor jou? Hoe kwam dit?
- Welke gedachten kwamen er in je op? Waar kwam dit vandaan?
- Hoe voelde je je achteraf? Waarom?
- Wat deed dit met je? Waarom?
- In welke mate raakte je dit persoonlijk? Waarom?
- Welke dilemma's ervaaarde je? Waar kwam dit vandaan?
- Welke twijfels speelden mee? Waar kwam dit vandaan?

Belangrijk: focussen op de dilemma's, twijfels, wat raakt je als persoon, wat doet het met je?

Stap 5: Beslis of melden nodig is of dat hulpverlening nodig is

[Introduceren in eigen woorden] Stap vijf bestaat uit de beslissing of melden of hulpverlening nodig is. Noodzakelijke hulp kan door jezelf worden geboden of georganiseerd indien je het kind hiermee kunt beschermen. Wanneer er sprake is van acute- of structurele onveiligheid, wordt er een melding bij Veilig Thuis gegaan en wordt er een gezamenlijke beslissing gemaakt over de te organiseren hulp.

Hoofdvraag 5 [letterlijk stellen]: Kan je een situatie beschrijven, waarin je de beslissing diende te maken of melden noodzakelijk was of dat hulpverlening georganiseerd moest worden?

Doorvragen ter inspiratie, gericht op de situatie, ervaring en gevoel:

Gericht op de situatie:

- Je noemde.. kan je dit verder toelichten?
- Wat bedoel je met..?
- En toen..?
- Hoe verliep het proces, wat je tot een beslissing bracht?
- Welke reden had je hiervoor?
- Waar heb je dit op gebaseerd?
- Wat waren de gevolgen?

Gericht op ervaring:

- Hoe ervaaarde je het maken van een beslissing?
- In welke mate voelde je je voorbereid op het maken van een beslissing? Hoe komt dit?
- Wat ervaaarde je als positief aan het maken van een beslissing? Waarom?
- Wat ervaaarde je als minder positief aan het maken van een beslissing? Waarom?
- Hoe kijk je terug op het maken van de beslissing? Waarom?
- Wat ervaaarde je als steunend bij het maken van een beslissing? Waarom?
- Hoe kijk je terug op de beslissing? Waarom?
- Hoe kijk je terug op je eigen handelen? Waarom?

Gericht op gevoel:

- Hoe voelde dit voor jou? Hoe kwam dit?
- Welke gedachten kwamen er in je op? Waar kwam dit vandaan?
- Hoe voelde je je achteraf? Waarom?
- Wat deed dit met je? Waarom?
- In welke mate raakte je dit persoonlijk? Waarom?
- Welke dilemma's ervaaarde je? Waar kwam dit vandaan?
- Welke twijfels speelden mee? Waar kwam dit vandaan?

Belangrijk: focussen op de dilemma's, twijfels, wat raakt je als persoon, wat doet het met je?

	Deskundigheidsbevordering
	<i>[Introduceren in eigen woorden] De vernieuwde meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling stelt deskundigheidsbevordering verplicht over het onderwerp. Dit is de verantwoordelijkheid van de professional, maar des te meer van de organisatie. Er kunnen bijvoorbeeld cursussen, trainingen en informatiebijeenkomsten gegeven worden om de deskundigheid te bevorderen.</i> Hoofdvraag 6a [letterlijk stellen]: 'Wat voor deskundigheidsbevordering krijg jij momenteel aangeboden binnen jouw organisatie, op het gebied van de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling?' De volgende vraag wordt pas gesteld, wanneer de bovenstaande zo compleet mogelijk is beantwoord. Hoofdvraag 6b [letterlijk stellen]: Kan je iets vertellen over jouw persoonlijke behoeften, met betrekking tot deskundigheidsbevordering binnen jouw organisatie?
	<i>Doorvragen ter inspiratie:</i> <i>Gericht op gebeurtenis:</i> <i>Hoe komt dat?</i> <i>Hoe komt dit naar voren?</i> <i>Kan je een voorbeeld noemen waarin...</i> <i>Terugblikkend op wat we eerder hebben besproken, wat heb jij n.a.v. [een besproken situatie] nodig?</i> <i>Gericht op ervaring:</i> <i>Hoe ervaar je dit?</i> <i>Hoe is dit voor jou?</i> <i>Wat maakt dat je dit denkt?</i> <i>Wat voor deskundigheidsbevordering heb jij als steunend ervaren?</i> <i>Gericht op gevoel:</i> <i>Hoe voelt dit voor jou?</i> <i>Waar ben tevreden over?</i> <i>Wat had jij nu anders aangepakt?</i> <i>Wat heb jij daarvoor nodig t.a.v. deskundigheidsbevordering?</i>
	Afsluiting
	'Ik ben aan het einde van het interview gekomen, heb je iets gemist of nog iets toe te voegen?' Benoemen contactgegevens: het is altijd mogelijk om nog contact met ons op te nemen. Na het afsluiten van de opnameapparatuur: vragen hoe de respondent het interview heeft ervaren! Feedback meenemen naar het volgende interview. Vragen:

- Hoe vond je het gesprek gaan?
- Zou je het definitieve onderzoeksrapport willen ontvangen?

Bijlage 2: De informatiebrief

Geachte meneer/mevrouw (naam),

Graag informeren wij u in deze brief over onze afstudeeropdracht ervaringen van de professionals met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Wij zullen ons eerst voorstellen. Onze namen zijn Amber Füglistahler en Eline Hoekstra. Wij zijn afstudeerstudenten van de opleiding Toegepaste Psychologie aan de Hanzehogeschool Groningen. Onder begeleiding van Dorien Petri, docent Toegepaste Psychologie, doen wij de komende maanden onderzoek naar de ervaringen van professionals binnen Molendrift en WIJ-Groningen met de vernieuwde meldcode. Wij voeren dit onderzoek uit voor Jacoline van der Slot, namens het Lectoraat Integrale aanpak kindermishandeling en huiselijk geweld.

Voor dit onderzoek willen we graag in gesprek gaan met professionals die werken bij Molendrift en/of bij WIJ-Groningen. Hiervoor bent u benaderd door Jacoline van der Slot, Eline Hoekstra of Amber Füglistahler, met de vraag of u geïnterviewd wil worden voor ons onderzoek. De deelname is natuurlijk op vrijwillige basis, maar we kunnen ons voorstellen dat u eerst meer over het onderzoek wil weten voor u een besluit neemt.

Wat is het doel van het onderzoek?

Het doel van dit onderzoek is een advies schrijven om inzicht te krijgen in de ervaringen van professionals met de vernieuwde meldcode. In de interviews zal worden gericht op de werkzame factoren en de belemmeringen die worden ervaren.

Wat gebeurt er met uw gegevens?

De gesprekken worden opgenomen. De gegevens zullen worden geanonimiseerd bij het uitwerken, dus alleen de onderzoekers zullen uw gegevens inzien. De opgenomen gesprekken zullen verwijderd worden zodra het interview is uitgewerkt.

Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

Uw deelname aan het onderzoek zal bestaan uit een interview, wat door Amber Füglistahler of Eline Hoekstra zal worden afgenomen. Het interview wordt individueel afgenomen. Naar uw voorkeur, zal het interview in het echt of digitaal plaatsvinden. Het interview zal drie kwartier duren, met een uitlooptijd van een kwartier. Het gesprek wordt opgenomen met een dictafoon, aangezien de interviews uitgeschreven zullen worden. Nadat uw interview is uitgeschreven, zal deze acuut van de dictafoon verwijderd worden. Uw persoonsgegevens zullen in de resultaten en het onderzoeksrapport niet worden genoemd, zodat u niet traceerbaar bent. Uw naam zal enkel bekend zijn voor de onderzoekers.

Indien u besluit om mee te werken aan ons onderzoek, zullen wij dit erg op prijs stellen. Wij zullen u dan een toestemmingsformulier toesturen. Mocht u eerst wensen deel te nemen, maar u later bedenken en alsnog te willen stoppen met deelname aan het onderzoek, is dit ten alle tijden mogelijk.

U kunt ons altijd persoonlijk benaderen als u nog vragen of opmerkingen heeft over dit onderzoek. Dit kan door een e-mail te sturen naar:

Eline Hoekstra: el.m.hoekstra@st.hanze.nl

Met vriendelijke groet,

Amber Füglistahler en Eline Hoekstra.

Bijlage 3: Het toestemmingsformulier

Toestemmingsformulier voor de afstudeeropdracht: “*Ervaringen van professionals met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.*”

- Ik neem deel aan de afstudeeropdracht met de titel: “*Ervaringen van professionals met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*”. Het doel van dit onderzoek is mij bekend, namelijk het inzicht verkrijgen in ervaringen van professionals betreft het werken met de vernieuwde meldcode. Dit doen wij door in gesprek te gaan met professionals over de, zoals zij die ervaren, werkzame factoren en belemmeringen. De data, wat wordt verkregen door middel van gesprekken, draagt bij aan dit doel.
- Ik ben naar tevredenheid over het onderzoek geïnformeerd.
- Ik heb de schriftelijke informatie goed gelezen.
- Ik heb mijn vragen over het onderzoek kunnen stellen. Deze zijn naar tevredenheid beantwoord.
- Ik heb goed na kunnen denken over mijn deelname aan het onderzoek.
- Ik weet dat mijn bijdrage aan het onderzoek vrijwillig is en dat ik mijn toestemming kan intrekken op ieder moment van het onderzoek. Daarvoor hoef ik geen reden te geven.
- Ik weet dat als ik mij terugtrek, mijn gegevens tot dat moment gebruikt kunnen worden, tenzij ik ook vraag om de reeds verzamelde gegevens te wissen.
- Ik geef toestemming voor het verzamelen, bewaren en gebruiken van mijn gegevens voor het onderzoek met het eerder beschreven doel.
- Ik geef toestemming voor gebruik van mijn interviewresultaten voor het schrijven van een artikel, geschreven door Jacoline van der Slot en Susan Ketner, namens het Lectoraat integrale aanpak kindermishandeling.

Indien u akkoord gaat met het bovenstaande, vragen wij u om uw naam, de datum en uw handtekening onderstaand te noteren.

Naam geïnterviewde:

Naam interviewer:

Datum:

Datum:

Handtekening:

Handtekening:

Bijlage 4: Ingevuld formulier ‘Zorgvuldig omgaan met proefpersonen, testkandidaten en respondenten’

Als student Toegepaste Psychologie krijg je af en toe te maken met anderen waar je ‘iets mee wilt’. Denk aan de respondenten voor een enquête, mensen die je interviewt, proefpersonen bij een experiment, ‘proefkonijnen’ voor het leren afnemen van een test, mensen die je in een reële situatie voor een opdrachtgever test of assesst enzovoort. Ook al zijn dat heel verschillende mensen in veel verschillende rollen, hier geven we ze gezamenlijk aan met de term ‘proefpersonen’. En ook al gaat het om veel soorten studentenactiviteiten, hieronder wordt steeds van ‘onderzoek’ gesproken.

Meedoen aan onderzoek heeft soms invloed op proefpersonen. Bovendien levert het informatie op die voor mensen – individueel of als groep – nadelige gevolgen *kan* hebben. Informatie die soms een lang leven leidt, bijvoorbeeld in jouw portfolio, in een schriftelijk rapport, in een folder of op een website. Daarom moet je met zowel proefpersonen als informatie zorgvuldig mee omgaan. Om een zorgvuldige werkwijze te kunnen garanderen, moet dit formulier vooraf worden ingevuld. Daarnaast vormen de hier genoemde onderwerpen een leidraad bij de bespreking van de zorgvuldigheidsmaatregelen in het onderzoeksverslag.

Procedure / instructie

- Via de studiehandleiding, Blackboard of bijvoorbeeld een mededeling van een docent wordt aangegeven of voor een studieonderdeel het formulier moet worden gebruikt en wanneer het dan moet worden ingeleverd.
- Vul (als dat van toepassing is met de groep) het formulier helemaal en naar waarheid in.
 - Doe dat digitaal.
 - Beantwoord de vragen door een kruis te zetten in kolom A. Als het kruis staat in het groene gedeelte van kolom A dan kun je doorgaan naar de volgende vraag.
 - Staat het kruis in het rode gedeelte van kolom A, beantwoord dan de vragen in het bijbehorende deel van kolom B. Tik het antwoord in het vakje bij die vragen. Zet vervolgens een kruis bij het meest passende antwoord in kolom C. Ga daarna pas door naar de volgende vraag in de eerste kolom van het formulier.
- Draai het ingevulde formulier uit en onderteken het (allemaal). Lever dit getekende formulier in bij de betreffende docent/coach/begeleider.
- Zorg dat de docent/coach/begeleider tegelijkertijd het bestand ook per e-mail krijgt.
- Het formulier maakt duidelijk welke punten in het onderzoek eventueel tot zorgvuldigheidsproblemen kunnen leiden. Vraag de docent/coach/begeleider zo nodig naar diens oordeel.
- De verantwoordelijkheid voor het in acht nemen van alle formele en informele regels van zorgvuldigheid blijft bij de uitvoerende student(en) liggen.
- In het onderzoeksrapport voor school dienen al de punten uit het formulier (eventueel kort) besproken te worden, ook als er geen problemen van worden verwacht. De meest passende plaats is in het algemeen een aparte paragraaf in het hoofdstuk waarin de onderzoeksopzet wordt besproken. Denk eraan eventuele protocollen als bijlage bij het verslag op te nemen. Dat is niet alleen uit zorgvuldigheidsoogpunt van belang: het komt ook de verantwoording van het onderzoek als zodanig ten goede.

Project / vak / studieonderdeel:	Scriptie
Docent / coach:	Dorien Petri
Onderwerp:	Onderzoek ervaringen vernieuwde meldcode
Begin- en eindtijd van het onderzoek:	7 september t/m 29 januari
Beschrijving van het onderzoek (kort maar volledig):	Onderzoek naar de ervaren werkzame en niet-werkzame factoren van professionals van WIJ-Groningen en Molendrift, met betrekking tot de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Ondergetekende(n) verklaart (verklaren) zonder voorbehoud en naar waarheid bijgaand formulier te hebben ingevuld in verband met in het kader van de opleiding Toegepaste Psychologie uit te voeren onderzoek.

Naam van de student(en)	Handtekening
Amber Füglistahler	
Eline Hoekstra	

Datum: 15 december 2020

	Aankruisen indien van toepassing A		Beantwoord onderstaande vragen als in de vorige kolom het vakje met ☐ is aangekruist. B	Kan hier redelijkerwijs toch nog schade uit ontstaan? (kruis het juiste vakje aan) C	
1 Privacy / anonimiteit				Nee	Ja
1.1 Ken je de naam van proefpersonen? Heb je adresgegevens?	Nee ☐	Ja X	Hoe is de anonimiteit gegarandeerd? (Denk aan het niet opnemen van persoonlijke gegevens in een verslag, het veranderen van namen en gegevens enzovoort.) Wanneer worden de gegevens vernietigd en wie is daar verantwoordelijk voor? Als naam van proefpersoon of een bedrijf of dergelijke toch wordt gepubliceerd, geven de	X	

			betrokkenen daar dan expliciet toestemming voor?		
1.2 Ken je het e-mailadres van de proefpersonen?	Nee ☐	Ja X	Hoe zorg je ervoor dat het adres uit je adressenlijst verdwijnt (sent items, contactpersonen, inbox, andere mappen enzovoort), o.a. met het oog op spam / verspreiding van virussen? (Verder als bij 1.1)	X	
1.3 Beschik je over (andere) persoonlijke gegevens?	Nee ☐	Ja X	Zijn deze gegevens nodig? Waarom? (Verder als bij 1.1)	X	
1.4 Komen proefpersonen op foto of op beeld- of geluidband te staan?	Nee ☐	Ja X	Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Wie krijgen dit materiaal te zien / horen? Geven proefpersonen hier nadrukkelijk toestemming voor? (Verder als bij 1.1) Niemand krijgt dit te horen. We werken het interview uit en deze gegevens zullen in ons onderzoek verwerkt worden.	X	
1.5 Wordt er gewerkt met bekenden van de onderzoekers?	Nee X	Ja ☐	Bestaat de mogelijkheid van rolverwarring? Zijn er problemen denkbaar op het gebied van privacy of bijvoorbeeld strijdigheid van belangen en de verhouding die kan ontstaan door een lastige testuitslag? Wat wordt er gedaan om deze problemen te voorkomen? Welke alternatieve oplossingen zijn overwogen en waarom zijn die niet toegepast?		
2 Informatie en toestemming					
2.1 Wordt proefpersonen expliciet om toestemming gevraagd?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet?		
2.2 Worden proefpersonen vooraf op de hoogte gebracht van het doel van het onderzoek / de interventie?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.3 Wordt proefpersonen naar waarheid duidelijk gemaakt wie de opdrachtgever is / welke belangen de opdrachtgever heeft?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.4 Kunnen proefpersonen deelname weigeren?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet?		

2.5 Kunnen proefpersonen op elk moment stoppen / van verdere medewerking afzien?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet?		
2.6 Wordt het proefpersonen duidelijk gemaakt in welke rol je met ze werkt? (Bijvoorbeeld om van te leren, als medewerker voor een opdrachtgever)	Ja X	Nee ☐	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.7 Wordt proefpersonen de mogelijkheid geboden op de hoogte te worden gebracht van uitkomsten / resultaten?	Ja X	Nee ☐	Waarom niet?		
2.8 Wordt aan proefpersonen onjuiste informatie verstrekt over de opdrachtgever, het doel van het onderzoek of dergelijke.?	Nee X	Ja ☐	Waarom? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		
2.9 Zijn (sommige) proefpersonen minderjarig?	Nee X	Ja ☐	Is toestemming geregeld met ouders/verzorgers? Zo nee, waarom niet?		
2.10 Zijn (sommige) proefpersonen wilsonbekwaam?	Nee X	Ja ☐	Is toestemming geregeld met eventuele andere verantwoordelijken? Zo nee, waarom niet?		
2.11 Is er een protocol gemaakt waarin staat hoe en in welke bewoordingen proefpersonen over de punten 2.1 tot en met 2.8 op de hoogte worden gebracht?	Ja X		Voeg het protocol bij.		
		Nee	Waarom niet? Het staat in de methode beschreven.		

3 Mogelijke schadelijke effecten					
3.1 Is er tijdens het onderzoek sprake van misleiding van proefpersonen?	Nee X	Ja ☐	Waarom is dit nodig? Wat is de aard van de misleiding? Wanneer en hoe worden proefpersonen op de hoogte gebracht (debriefing)?		
3.2 Kan de proefpersoon door deelname geestelijk, sociaal, fysiek of andere nadeel ondervinden? Denk hierbij <i>onder andere</i> aan bewustwording van iets onaangenaams, in verlegenheid, frustratie of stress worden gebracht, het ongewenst bekend worden van uitkomsten enzovoort.	Nee X	Ja ☐	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?		
3.3					

Kunnen er groeperingen (denk ook aan kwetsbare groepen / minderheden) door deelname aan of bijvoorbeeld uitkomsten van onderzoek of publiciteit erover ervan nadeel ondervinden?	Nee X ☐	Ja ☐	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?		
3.4 Kunnen organisaties en dergelijke (bijvoorbeeld school of woningbouwcorporatie die er 'slecht' van afkomt) nadelen ondervinden van de uitkomsten van of publiciteit rond het onderzoek?	Nee X	Ja ☐	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn betreffende organisaties hiervan op de hoogte?		
3.5 Kunnen er op basis van het onderzoek beslissingen worden genomen (door bijvoorbeeld opdrachtgever) die nadelig kunnen zijn voor bepaalde (groepen) mensen?	Nee X	Ja ☐	Welke beslissingen kunnen voor wie nadelig zijn? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn andere betrokkenen hiervan op de hoogte?		
3.6 Kunnen uitkomsten / testuitslagen schokkend / naar zijn voor de betrokkene?	Nee X	Ja ☐	Worden er vooraf afspraken gemaakt over de bespreking van de uitkomsten / uitslagen? Is er de mogelijkheid van opvang, nazorg of doorverwijzing geregeld?		

4. Afweging voor- en nadelen					
Als er in het voorgaande zaken zijn waarmee proefpersonen of anderen te kort kan worden gedaan, staan daar wellicht voordelen van het onderzoek tegenover (verbetering van de situatie van mensen, onderwijs-/leerdoeleinden, verdiensten e.d.). Zijn er zulke voordelen?	Ja X	Nee ☐	Welke voordelen zijn dat? In hoeverre wegen de nadelen op tegen deze voordelen?		

Bijlage 5: Het codeboek

Inleiding

Dit codeboek, van het afstudeeronderzoek 'professionals van Molendrift en WIJ-Groningen over het werken met de vernieuwde Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling', is van inductieve en deductieve aard. De codes zijn aan de hand van de opzet van het interview en de transcripten van de interviews geformuleerd. De codes zijn gezamenlijk door het onderzoeksteam bepaald, middels overleg (n=2).

Vormgeving

Het codeboek is in een tabel vormgegeven, met drie kolommen. De eerste kolom bestaat uit de code, de tweede kolom geeft een beschrijving van de code en de derde kolom geeft een voorbeeld aan van een citaat met de bijbehorende code. De codes zijn onderverdeeld in verschillende thema's:

1. De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling
2. Signalen in kaart brengen
3. Overleg met een deskundige collega
4. (Overleg met) Veilig Thuis
5. Gesprek met betrokkenen
6. Afwegen van geweld
7. Maken van beslissingen
8. Deskundigheidsbevordering
9. Bijvangst

Afspraken met betrekking tot het coderen

- Bij het coderen mag er niet van de letterlijke tekst worden afgeweken.
- Algemene informatie krijgt geen extra code. Wanneer er positieve en negatieve ervaringen/meningen/gedachten worden gedeeld, krijgen deze wel een extra code. Er wordt dan gekozen voor de extra code 'positief' (p) of 'negatief' (n).
- In de transcripten wordt aangegeven of de respondent afkomstig is van WIJ-Groningen, Molendrift of van beide organisaties.
- Alle quotes over de meldcode, het stappenplan van de meldcode, Veilig Thuis en deskundigheidsbevordering worden gecodeerd.
- Suggesties, meningen, ervaringen en emoties worden gecodeerd.
- De tekst van de interviewers wordt niet meegenomen, enkel van de respondenten.
- Een code bevat een quote, een stuk tekst of een alinea.
- Een quote, alinea of een stuk tekst krijgt enkel één code.

Codeboek

Code	Omschrijving	Voorbeeld
Negatief (N)	- De beschrijving van de respondent is nadrukkelijk negatief. - Er worden negatieve ervaringen beschreven. - Er worden negatieve emoties beschreven. - De respondent mist iets, wat wel aanwezig moet zijn. - Ervaren belemmeringen van de respondent.	<i>'Als het spannend wordt, ontstaat er vaak een dynamiek waarin iedereen voortdurend op de hoogte gehouden wil worden. Ik ben best goed in communicatie, maar niet met meerdere partijen op verschillende momenten. Dat vind ik vermoeiend en vervelend (W).'</i>
Positief (P)	- De beschrijving van de respondent is nadrukkelijk positief. - Er worden positieve ervaringen beschreven. - Er worden positieve emoties beschreven. - Factoren die aanwezig zijn. - Factoren die als steunend/helpend worden beschouwd.	<i>"Ik vind het heel erg helpend om te ordenen hoe het nou precies in elkaar zit en of het ernstig genoeg is om een melding te doen. Dat vind ik wel handig om dan even te ordenen met casusregisseurs van waar we nu staan (M)."</i>

Code	Omschrijving	Voorbeeld
1. De Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling Wanneer een respondent in het algemeen vertelt over de Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.		
1.1 Werkwijze	Hoe werkt de respondent met de meldcode? Wordt de volledige meldcode doorlopen? Waarom wel/niet? Tweetalen/individueel? Waarom? Volgorde?	<i>"We voeren veel stappen door elkaar uit. Dat we dan ook heel erg tijdens de gesprekken doen. Ook wel bij die eerste signalen die je krijgt, dat je ook wel in kaart gaat brengen van hoe ernstig is dit nou. Ik kan me ook wel voorstellen dat het ook iets meer gesplitst van elkaar is hoor. Als je bijvoorbeeld een signaal krijgt vanuit school, dan ga je wat meer die stappen door en dan ga je opgegeven moment bepalen hoe ernstig het is. (M)"</i>
1.2 Interpretatie van de meldcode	Hoe interpreteert de respondent de meldcode en waarom? Wat zegt de respondent over het doel van de meldcode?	<i>".. maar voornamelijk een overwegingskader van 'wat ik zie ik?', 'hoe zie ik dat', en 'in welke volgorde handel je dat af?', 'hoe zorg je dat je iedereen betreft?' 'dat je signalen boven krijgt?'"</i>

	Wat wordt er gemist binnen de meldcode?	(W)''
1.3 Stappenplan	Hoe ervaart de respondent het om met het stappenplan van de meldcode te werken? Waar loopt de respondent tegenaan? Is het stappenplan duidelijk? Mist er iets in het stappenplan? Waar helpt het stappenplan bij?	<i>"Als je stapsgewijs dingen af kan lopen, dat vind ik wel plezierig, dan sla je niet zoveel stappen over. Dan heb je vaak ook alles meegenomen. (W)''"</i>
1.4 Bruikbaarheid	In hoeverre is de meldcode gebruiksvriendelijk? Wat is steunend/belemmerend? Wat wordt gemist?	<i>"Bijvoorbeeld, een casus is dat een mevrouw van een kinderopvang mij belt en zegt 'ik maak me zorgen, dit kind heeft deze signalen afgegeven, maar ik ben een hulpverlener in vrijwillig kader en ik heb helemaal geen toestemming van moeder gehad om contact op te nemen'. Dus dan moet ik zeggen van 'wat wil je nou?' Toen zei ze dat ze wilde dat ik er wat mee zou doen en dat het misschien gemeld moest worden. Dan moet ik dus zeggen van 'nee, je hebt een eigen verantwoordelijkheid. De meldcode geldt ook voor de kinderopvang. (W)''"</i>
2. Signalen in kaart brengen Hierbij gaat het om het in kaart brengen van signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld.		
2.1 Aanpak	Hoe worden signalen in kaart gebracht? Hoe wordt dit ervaren?	<i>"Ik probeer wel te ordenen met collega's van 'wat zeg jij nu eigenlijk?' of 'wat zijn nu echt de signalen' (M)."</i>
2.2 Interpretatie stap	Hoe wordt de eerste stap van de meldcode geïnterpreteerd? Wat is het doel hiervan? Wat is hierin belemmerend/steunend?	<i>"..vaak ga je in de versnelling of maak je je zorgen dat er nu iets moet gebeuren Maar in overleg komen we dan tot de conclusie dat we nog meer moeten weten om over te gaan naar een volgende stap. Je moet meer informatie hebben om met Veilig Thuis te overleggen of om met ouders in gesprek te gaan (M)."</i>
2.3 Feitelijk signaleren	Hoe ervaart de respondent het om signalen feitelijk in kaart te brengen? Wat is hierin belemmerend/steunend?	<i>"Want wat ik vaak merk is dat het ook wel meningen zijn of dat het niet feitelijk is. Dan proberen we te structureren welke zorgen feitelijk zijn, wat er echt gezien is en wat we zeker weten. Zo proberen we het te ordenen en te kaderen. (M)''"</i>
3. Overleg met een (deskundige) collega Hierbij gaat het om het plegen van collegiaal overleg over signalen, vervolgstappen, reflectie,		

gevoelens en zorgen		
3.1 Overleg over signalen	Hoe wordt het overleg over signalen ervaren? Wat is hierin steunend? Wat werkt belemmerend? Waarom is dit belangrijk? In welke setting vindt het plaats?	"Je krijgt een spiegel voor om te reflecteren of je het wel goed hebt gezien. Dat iemand je kan bevragen wat je allemaal hebt gezien, om te checken of je het wel goed hebt begrepen. (W)"
3.2 Overleg over handelen	Hoe wordt het overleg over het handelen ervaren? Wat is hierin steunend/belemmerend? Waarom is dit belangrijk? In welke setting vindt het plaats? Wat wordt er besproken?	<i>"We bespreken dilemma's die je dan tegenkomt. We wegen dan af: wat betekent het voor het meisje, hoe zorgen we ervoor dat het meisje wel weet dat we haar niet vergeten, maar dat we nu even niet verder komen? (M)"</i>
3.3 Gevoelens bespreken	Wanneer worden gevoelens besproken? Met wie wordt dit gedaan? Hoe wordt dit ervaren? Waarom is dit belangrijk? In welke setting vindt het plaats?	<i>"Dat is wel standaard iets wat ik oppak met mijn werkbegeleider in zo'n casus. Het is niet alleen het inhoudelijke stukje wat je bespreekt, maar ook van 'dat was best wel heftig om te horen' bijvoorbeeld. (M)"</i>
4. (Overleg met) Veilig Thuis		
Hierbij gaat het om plegen van overleg met Veilig Thuis, maar ook over de organisatie zelf.		
4.1 Overleg met Veilig Thuis	Wanneer wordt Veilig Thuis gecontacteerd? Wat wordt er besproken? Hoe wordt dit ervaren?	<i>"Dat je overlegt met Veilig Thuis van 'dit is onze zienswijze, hoe zien jullie het?'. Tot nu toe ben ik daar altijd goed uitgekomen. Dat je kan overleggen, want Veilig Thuis zit natuurlijk meer in die materie dan wij. Dus dan is het wel fijn om af en toe te toetsen van 'klopt het hoe ik denk?', 'klopt het hoe ik de meldcode nu interpreteer?' (M)"</i>
4.2 Samenwerking met Veilig Thuis	Hoe wordt de samenwerking met Veilig Thuis ervaren? Op welke wijze wordt er samengewerkt met Veilig Thuis?	<i>"Toen hebben we contact gezocht met Veilig Thuis en dat was een hele fijne samenwerking. We hebben duidelijke afspraken gemaakt over de onderlinge rollen en posities. (W)"</i>
4.3 Gezag Veilig Thuis	Hoe wordt het gezag van Veilig Thuis ervaren? Wat voor effecten heeft dit?	<i>"Door een bepaald gezag wat Veilig Thuis blijkbaar nog meer heeft, is het wel gelukt en heeft moeder gezegd van 'oké, ik ga wel'. (W)"</i>

4.4 Negatieve associaties met Veilig Thuis	Welke negatieve associaties hebben cliënten met Veilig Thuis? Welke negatieve associaties hebben professionals met Veilig Thuis? Hoe wordt dit ervaren? Welke gevolgen heeft dit?	<i>"Maar dan komt ineens Veilig Thuis erbij en dan denken ze 'oh hemel, wat gaat er nu gebeuren?'. Dan ben je ze even kwijt en dan wordt de aandacht van het proces waarmee je bezig bent afgeleid. (M)"</i>
5. Gesprek met betrokkenen Hierbij gaat het om het gesprek met cliënten en/of het netwerk, waarbij gesproken wordt over zorgen, signalen in kaart worden gebracht en er nagedacht wordt over afspraken en oplossingen.		
5.1 Gesprek met cliënten	Hoe wordt het gesprek met cliënten ervaren? Wat wordt er besproken? Wat zijn de uitkomsten? In welke setting vindt het plaats? Hoe wordt dit aangepakt?	<i>"Eigenlijk in het eerste kennismakingsgesprek vroeg ik al van 'nou, je woont niet meer bij je moeder, je bent bij je vader gaan wonen. Dit soort beslissingen komen vaak niet uit de lucht vallen. Wat speelt hier een rol in? (W)"</i>
5.2 Betrekken van het netwerk	Wanneer wordt het netwerk betrokken? Hoe wordt dit ervaren? Wat wordt er besproken? In welke setting vindt het plaats? Hoe wordt dit aangepakt?	<i>"Dat is zo mooi, omdat je dan een andere beeld krijgt van de heel situatie. Dat is heel helpend, omdat je die mensen dan ook mee kan nemen in afspraken en soms ook heel veel kunnen doen. (W)"</i>
5.3 Communicatie	Hoe verloopt de communicatie? Wat is hierin steunend/belemmerend? Wat wordt belangrijk gevonden? Digitaal/fysiek?	<i>"Vanuit WIJ hebben we geprobeerd om via Teams of Whatsapp met beeldbellen contact te leggen, maar dat werd ook een mislukking. Beeldbellen is niet te doen om dit soort dingen op te lossen. (W)"</i>
6. Afwegen van geweld Hierbij gaat het om de afweging van de aard en de ernst van het geweld. Wanneer de respondent over het algemeen vertelt over het afwegen van het geweld.		
6.1 Werkwijze afwegen van geweld	Welke factoren worden meegenomen in de afweging? Individueel/collegiaal? Hoe wordt het aangepakt? Hoe wordt dit ervaren?	<i>"Dan gaan we dat bij langs, beetje ordenen en structureren. Dan samen ook een plan maken. Het is soms wel dat ik denk.. Je moet wel inschatten hoe groot de zorg nu eigenlijk is. Moeten we hier nu iets mee of niet. (M)"</i>

6.2 Instrumenten voor het afwegen van geweld	Welke instrumenten worden gebruikt? Hoe wordt dit ervaren? In welke mate wordt het afwegingskader als waardevolle toevoeging beschouwd?	<i>"Ja, wij maken dus aan de hand van de analyse maken wij een weging van wat is nu belangrijk. En dat doen we ook bijvoorbeeld door het invullen van de leer examen of de VT-kaart of dat we dit soort tools gebruiken ook daarvoor. (M)"</i>
6.3 Afwegen van acute en structurele onveiligheid	Hoe wordt het afwegen van acute en structurele onveiligheid ervaren? Wat werkt steunend/belemmerend?	<i>"Bij structureel, bij dit gezin, het is een gezin wat andere normen en waarden heeft op het gebied van opvoeden en wat ze hun kinderen meegeven dan dat wij misschien hebben. Maar is dat dan gelijk structureel onveilig hoe ze bepaalde dingen toepassen of is dat ook gewoon passen bij hoe zij dingen doen? (W)"</i>
7. Beslissing Hierbij gaat het om het maken van een beslissing of melden noodzakelijk is, of er hulp georganiseerd/verleend kan worden of dat deze opties gecombineerd kunnen worden.		
7.1 Het maken van een beslissing	Hoe wordt het maken van een beslissing ervaren? Welke gevoelens komen hierbij kijken? Hoe gaat dit in zijn werk? Wat is steunend/belemmerend?	<i>"Het is gewoon heel helpend om samen met andere disciplines te overleggen, om vooral feiten te ordenen. (M)"</i>
7.2 Melden van casuïstiek	Wanneer wordt casuïstiek gemeld? Hoe wordt dit ervaren? Wat zijn de gevolgen? Wat zijn de voordelen/nadelen?	<i>"Ik denk dat het heel goed werkt om inzicht te krijgen in hoeveel meldingen er al zijn gedaan bij Veilig Thuis van een gezin. (W)"</i>
7.3 Organiseren/ verlenen van hulp	Welke vormen van hulp worden georganiseerd/verleend? Wanneer wordt dit gedaan? Hoe wordt dit ervaren? Wat zijn de gevolgen? Wat zijn de voordelen/nadelen?	<i>".. maar wat we dan altijd moeten doen is het blijven volgen. Kijken of het intensief genoeg is. Heeft de cliënt hier genoeg baat bij, als we één keer per week een uur een gesprek hebben? Is dat voldoende, of is het ook nodig dat iemand vaker langskomt? (M)"</i>
7.4 Combinatie melden en hulpverlening	Hoe wordt deze nieuwe optie ervaren? Wanneer is dit mogelijk? Wat zijn de voordelen/nadelen?	<i>"Ja meestal zetten we zelf hulpverlening in, maar we kunnen dan ook een melding maken bij Veilig Thuis. Dat je ook naar de ouders zegt van 'nou, er zijn wel heel veel zorgen en we willen jullie heel graag helpen, maar we doen ook een melding'. Want dan maakt het ook duidelijk dat het gezin er nog niet is. (W)"</i>

8. Deskundigheidsbevordering

Hierbij gaat het om het volgen van deskundigheidsbevordering, zoals trainingen en cursussen, om de kennis en vaardigheden betreft het werken met de meldcode te verbeteren.

8.1 Aangeboden deskundigheid sbbevordering	Welke vormen van deskundigheidsbevordering worden door WIJ-Groningen en Molendrift aangeboden? Hoe wordt dit ervaren? Is dit voldoende?	<i>"Het was een tweedaagse training wat ging over het doorlopen van alle stappen. Er waren acteurs bij. Dan ging je ook echt casussen uitspelen. Volgens elke stap moet je dan kijken hoe je zou handelen en wat je zou doen. (W)"</i>
8.2 Persoonlijke behoeften	Welke persoonlijke behoeften hebben respondenten vanuit WIJ-Groningen/Molendrift? Wordt hieraan voldaan?	<i>"Een training over 'hoe kan je nou zorgen dat je niet direct in de paniek schiet, maar eerst gewoon rustig kan ordenen en de tijd kan nemen om een situatie goed in beeld te krijgen. De rust en ordening bewaken zeg maar. (M)"</i>

9. Bijvangst

Hierbij gaat het om aspecten die meerdere malen terugkwamen binnen de interviews, maar niet binnen het onderwerp van dit onderzoek behoren.

9.1 Caseload	Hoe wordt de omvang van de caseload ervaren? Welke gevolgen heeft dit?	<i>"Nou, ik vind het soms wat onverantwoord, omdat de caseload te veel is. De kwantiteit is te hoog. Ik denk dat het beter is als je, zeker met dit soort situaties, het wat strakker en intensiever kan inzetten. Juist als het aankomt op gezinnen waar er sprake is van veiligheidsvraagstukken. Volgens mij heb ik iets van 50 casussen. Het lijkt mij gewoon veel gezonder als je gewoon tien doet en je daar volledig de inzet voor kan tonen. (W)"</i>
--------------	---	---